

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**IOAN. PETRI || MAFFEI, || BERGOMATIS, || E SOCIETATE ||
IESV, || HISTORiarVM || INDICARVM || LIBRI XVI. ||
SELECTARVM, ITEM, EX || INDIA EPISTOLARVM || LIBRI
IV. ||**

Maffei, Giovanni Pietro

Coloniae Agrippinae, Anno M.D.XC.

VD16 M 105

Historiarvm Indicarvm Liber Dvodecimvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64627)

HISTORIARVM
INDICARVM
LIBER DVODECIMVS.

ILURA iam hinc, & vberius
 progressu Euangelij, de qua
 in Deum fidei propagatio
 tur. Quippe, ad hæc vique
 ra, constituendis emporiis
 bus extruendis, tuendo man-
 pulsandis finitimorum armis distenti Lusitan-
 ces ac proceres, in magna illustrandi nominis
 stiani voluntate, humanæ tamen magis qua-
 uinæ rei operam dederant. Et è Franciscana
 lia fratres, cum domicilium in India prædes-
 situtum haberent; essentque amplificandi
 onis Christianæ percupidi, tamen quædam
 psalmodia, funeribusque, & cæteris diuini-
 ter ac nocturnis cæremonijs impediti, statim
 quaquam suppeditare poterant peregrinatio-
 techismo, alijsque muneribus, quæ ad con-
 nem gentium, & curationem, & cultum hu-
 biè requiruntur. De cæteris, neminem illorum
 porum, ego quidem cum Antonio Galuano
 prudentiæ laude, vel caritatis ardore contra
 Proximi Galuano habebantur, Michael
 totius Indiæ pro Episcopo: (Vicarium generalem
 appellabant) & Iacobus, de quo supra diximus
 nus, Episcopi comes: itemque Cosmus
 regius scriba .ij, communi consensu, Sæ-
 Gamma prætor, & Fernando Rhoterig
 store approbantibus, cuiusmodi Ternat

nus, collegium seu Seminarium in vrbe Goa insti-
 tuerant puerorum è varijs nationibus, ad fidem
 Christianam (si fieri posset) vsquequaue diffemi-
 nandam: atque ob id ipsum, ei collegio ab Sancta
 fide nomen indiderant. Sed mox, in stadio eque-
 stri (ita enim vocatur is vicus) attributa huic ope-
 rinoua Diui Pauli conuersionis ædícula, priore
 appellatione antiquata, cognomen collegio fecit.
 eidemque alendo, prædia & redditus, qui paulo an-
 te in Ticuarino, Diuare, & Ciorano insulis, dæmo-
 num cultui deseruierant; fanis eorum ac delubris
 Valzi cura disturbatis euersisque, ex Regis aucto-
 ritate assignati. Per eosdem fere dies, haud cõtem-
 nendum etiam aliunde incrementum Christiana
 res ceperat. Parua sunt populi ad Comorini seu
 Cori promontorium, imbelles ac mites, piscarui
 margaritarum præcipuè dediti. Inde Piscarium,
 quinquaginta ferme leucarum spatio, littus appel-
 lant, idque ab ipso promontorio initium ducens,
 meridiem spectat primò, tum in septentriones re-
 flexum, ad vsque Remanacõris vada, & Manarem
 insulam, fronte in orientem solem obuersa pro-
 tenditur, tanta in tam breui locorum interuallo
 cœli varietate, quemadmodum supra demonstra-
 tum est, vt iisdem anni mensibus, cis promonto-
 rium, æstas & calor; trans idem illud, hyems & fri-
 gora sæuiant. pagis vel oppidis quinque circiter,
 & viginti, ora ea tota censetur. ij ergo populi ab
 inquilinis Mahometanis adempto piscandi arbi-
 trio, cum grauioribus in dies afficeretur iniurijs,
 coacto concilio, de re communi consultant. For-
 tè in ijs tum locis negotiabatur è Christianis Ma-
 labaribus quidam Ioannes Cruceius; qui nuper
 in Lusitania fuerat, eumque Ioannes Rex comiter
 accep-

acceptum, honoribus ac beneficijs auerati
 maximè auctore, Parauaz, in summa cõsilijs
 rerumque difficultate, legatos opis petenda
 num mittunt magistratus ac decuriones
 gatini patrio sermone dicunt) hisce imperato
 spondeant, si rebus afflictis auxilium latum
 ratos Parauas omnes, publico gentis decre
 sitana sacra suscipere. Ei promisso quòd ma
 fer fides, Cocinum delati Patangatini, ma
 suorum expositis, confestim salutaribus
 tur aquis, & Christo dant nomina. Hoc ve
 nore ceterorum voluntatis accepto; non
 uere Lusitani suppetias laborantibus ferre
 sis ab Cocino ad Piscarium littus missa,
 dò Mahometanorum audaciam repressit,
 iam Parauis erepta piscationis iura mag
 ipsorum emolumento restituit: & sacerdot
 quot eadem classe delati, lustrandis bap
 rauiis a què summis atque infimis, nemine
 nante, insitère. Ac per hunc modum, pau
 bus, voluntaria conuersione, in Christi
 panè vniuersa concessit. Ad huiusmodi
 bitarios fidelium greges; aliqua subinde
 pia, vel socij & auxiliares Indi temere
 bant sese (certorum hominum testatam
 strem vocationem excipio) magis quòd
 aut Lusitano Prætori gratificarentur, qu
 suis pòderibus religionum discrimè ac
 perpenderent. Ergo, multo maxima neoph
 pars, præter intincti lymphæ corporis, &
 immutati memoriam, Christianæ discipli
 nebant nihil. Id autem, partim socordia
 bat; partim etiam cultorum inopia, qu
 propter paucitatem, nec probe subactio

lo; neque fata deinceps ab initio vsque ad extremum, æquali cura prosequerentur. Ita, labores in femine destituti, optatam segetem virtutis ac pietatis ferre non poterant. Inter hæc, è quotidiano commercio nationum quæ ignorant Deum, multa & graua in hominum nostratum mores irrepsérât vitia: propiusque aberat, vt Europæi aduenæ aliquid in singulos dies ex Asiatico traherent luxu, quam vt indigenis ipsi Christianæ sanctimonix & seueritatis quicquam impertirent. Ad hanc morum contagionem, accedebat ingenium soli cœlique, mirè factum ad corrupendam vel generosam indolem, quodque, ni summa cautio adhibita sit, quamlibet Martium vigorem animorum, otij dulcedine, & varijs voluptatum delinimentis, extinguat. Hęc, Ioannes Rex, cum & litteris multorum, & sermone didicisset,angebatur intimis sensibus, quippe cui salus hominum, ac præcipuè popularium suorum, carissima semper fuisset, præterea, stimulabat animum illa quoque religio, quod ex decretis Pontificijs, & iure communi, non nisi tuendi augendique diuini cultus, & promulgandi Euangelij nomine, si promulgationem eam impedirent, bellum ignotis inferre gentibus, & Indiarum frugum opumque decimas, & vectigalia capere sibi liceret. In tanto autem reliquarum artium studio, tantisque diuitijs, & copia rerum, languere Christianam industriam, & adeo paucos existerent, qui mortalibus inani spe & praua cupiditate deceptis, rectum viuendi monstrarent iter, haud immeritò nefas arbitrabatur. Ac proinde, quo pacto hisce occurreret malis, dies noctesque agitabat animo. Sed in summa rei expediendæ voluntate, nihilominus hærebant consilia Regis: quippe,

quippe, ad tantam hominum vim in arctam
 gustam ablata & spatiosa via traducendam,
 peragrandas terra marique regiones, tradit
 tam variarum nationum ingenia, multorum
 micitias atque odia subeunda, refellenda
 ueterata, & penitus infixis captis errore
 Brachmanicæ vanitatis aliorumque mendacis
 numero magistrorum, & spectata innocen-
 tæ morumque, & egregia corporis animique
 mitate, & sana multiplicique doctrina,
 hæc, non vulgari prudentia, magnoque re-
 su opus esse non ignorabat. Huius autem
 magna per id tempus erat in Lusitanie regi-
 nuria. Sacri concionatores è finitimis res-
 bus accersebantur. Liberalium artium studio
 plutum ferè aut Salmanticam adibant. Ita
 li etiam, Regis impensa Parisijs alebantur
 cum erat regni totius Olisipone Gymnasium
 frequens, ab Dionysio rege inchoatum, ubi, post
 uentutis iuri maximè ciuili operam dabat
 id sanè gymnasium, nuper ipse Ioannes, in
 rum longè prospiciens, ex Olisiponenfi
 Conimbrigam transtulerat, in urbem antea
 & Musarum oecijs iam ante dicatam; ac
 dem, castigato præter labentis Munde sum-
 ueo, salubris pariter & amani secessus. Eo-
 mos dicendi magistros, ac mathematicæ
 medicæ professores, & humani diuinique
 sacrarum litterarum interpretes, non ex
 tantum, sed etiam ex Gallia, Germania, Ita-
 gnis præmijs euocabat: scholisque ex
 formula & disciplina institutis, aliquot
 adolescentium collegia in eadem vrbe
 rat. Sed necdum ad maturitatem ea per-

foholes; & Indicæ necessitates præsentem efflagi-
tabant opem; & domesticis hisce præfidijs, ad ex-
colendam Lusitaniam ipsam, & supplendos magi-
stratus, & sacerdotia tuenda, egebat Rex. Neque
porro verum erat, quò remota fouerentur partes,
intestina ac vitalia membra destitui. His anxio cu-
ris, atque ad Indicam subleuandam rem, externa
circumspectanti auxilia; tale remedium haud ob-
scura Dei prouidentia oblatum est. Ignatius Lo-
iola Cantaber agebat Romæ, qui paulo ante, cum
eximijis aliquot eiusdem propositi viris, afflatu di-
uino sese ad vineæ Christi culturam, atque ad E-
uangelij prædicationem, sine vlla prorsus aut tem-
porum aut locorum exceptione deuouerat. Ea so-
cietas IESV ab ipso Pontifice Maximo, qui tum
erat Paulus hoc nomine Tertius, postmodum ap-
pellata. Iamque varijs Europæ locis haud obscu-
rum egregiæ cuiusdam pietatis ac doctrinæ spe-
cimen dederant. Id Ioannes certis auctoribus vbi
cognouit; Petro Mascarenæ, suo apud Pontificem
oratori, mandat, etiam atque etiam agat cum Ig-
natio, vti alumnos disciplinæ suæ minimum tex-
mittat ad se, quando generis humani salutem, &
Christi Domini gloriam vsque adeo sitiant; non
defuturas in Asia atq; Africa scaturigines, quibus
eam aliqua saltem ex parte releuent sitim. præter-
ea, nullam in eas terras nauigandi moram fore, si-
nularque commoda tempestas affuerit: quæque
ad nauigationem necessaria sint; ea ab suis procu-
ratoribus largè & copiosè præbitum iri. Hoc ac-
cepto mandato Mascarenias Ignatium appellat. Ig-
natio ex auctoritate summi Pontificis, quod alijs
quoque regionibus pro sua parte consultum vel-
let, expetèti sex oratori duos tantū assignat, Simo-
nem

nem Rhoterigium Lusitanum (quem Ioannes
 Lutetiae in studio litterarum aluerat) & Franciscus
 Aspilcotam Nauarrum clarum inter suos gen-
 tum, cognomento Xauerium. Ac Simon qui
 mature praemonitus, quod quartana tum laboraret
 febris, in Lusitaniam nauim transmisit comitem
 Camerte, egregia probitate fideque viro, qui
 cum alijs ad Ignatium per eos dies adiun-
 uerit, uerio autem, quod maiorem uidelicet in re-
 ferret obsequij laudem, non nisi pridie cum
 cum Mascarenia itinere terrestri abeundum
 denuntiata res est. Ac, tamen, confirmata
 societate, nihil in ceteros iuris erat. Ignatius
 uerius tamen ad imperium usque adeo ducit
 repentinum, non modò tergiuersatus uide-
 te non est, sed etiam incelsit omnibus la-
 ceptoque spatio vix quod salutandis amica
 sarcinae attrita ac lacera tunicae saris for-
 stera luce cum oratore discessit. Huius mihi
 ctionem viri (nam Rhoterigius, Regis ac
 deinde rogatu in Lusitania substitit) pa-
 persequi est animus: ut promulgandi
 studiosis hominibus, recens propositum
 stolicae peregrinationis exemplar. Quae
 huiusmodi narratione exsequenti mihi, in
 suspicio, fore ut quae de piorum hominum
 tos, ac pauperes, & infimam plebem officio
 prodita sunt, vel in posterum prodentur
 aut friuola, aut etiam sordida videantur
 rum uidelicet aures, magnificis de repub-
 moribus, de natura disputationibus, vel
 sis bellorum apparatus, terrestribusque
 ualibus praelijs, & inclytarum urbium et
 onibus adfuerit. Sed habet hoc utique

phia Christi, nihil primo aspectu contemptius; nihil in recessu diuinius, quippe, animos, non ad fictim cordis ac sanguinis, vel ad inanis gloriæ cupiditatem; sed ad humanitatem ac mansuetudinem, atque ad amorem solidam ac veram virtutis inflammant: quæque ab alijs de officio, vel ostentationis, vel etiam animi sepe causa quærentur, ea rebus ipsis ac vita quam verbis multo libentius explicat. Ergo Christianæ documeta virtutis, tanto & ad bene viuendum aptiora, & ad narrandum grauiora censenda sunt, quanto facta dictis; & pacis munera bellicis artibus antecellunt. Xauerius igitur, vbi profectiois affuit dies (annus tum agebatur huius seculi quadragesimus) ita ex vrbe decessit, nihil vt secum præter simplicem corpori tegendo vestitum, & in quotidianas preces Romanum breuiarium extulerit. Vt fieri cæptum est iter, illud ante omnia mordicus tenuit, vt intimam sui custodiam, & certa precandi commenta dique spatia non omitteret, inde vegetior in dies atque robustior, ad opem alijs ferendam semet arriter incitabat. Hi quò libentius curationem vbi opus esset acciperent, cunctis interim officiosè demerendis, atque omni ratione sibi conciliandis insiltere: deposita seueriore persona, comiter alloqui singulos: hilari ac sereno respondere vulgares faciles ad se cui libet præbere accessus; contentere omnino neminem: gloriam æquè fugere atque alij captant: nihil in victu cultuque sibi præcipuum sumere; minimis vilissimisque contentus esse: vti quisque pessimè se acceptum à proptino quereretur, ita huic libentissime suo lectu rectoque cedere: vbi quis per niuosa, ac luctuosa, & prærupta itinera laboretur, ad eum suble-

subleuandum raptim, ad pedes vel cum per
 desilire: alio quouis casu periclitantibus, quibus
 posset manu, prece votisque succurrere. In
 teros, primarius quidam, contra omnium
 tiam ausus tumentis fluuiis ad transitum se
 mittere, cum aquarum impetu vorticibus
 exitium raperetur, pia (vt affirmant) Xan
 plicatione seruatus est. ad hæc, lassos & in
 les omni obsequio ac sedulitate refouere:
 mus cubitum ire, primus exsurgere. denique
 li dum quiescunt, ipsis operam dare iumentis
 ille summissione, officio, suauitate, clemen
 terisque artibus, quas ei spiritus celestis
 biè suggerebat; breui omnium animos
 uinxit, vti deinde nihil ad cuiusquam
 sionem ab eo profectum; aut acerbum vili
 tur, aut nimium. Neque ipsos dumtaxat
 mitatu erant legati, meliores quotidie re
 nabatur; sed etiã in cauponis ac diuersor
 se occasio daret, promiscue cunctos doce
 nendo, iuuando, excellentis cuiusdam
 caritatis relinquebat impressa vestigia.
 modum superatis iam alpibus & Pyrene
 in Pompelonis veniunt fines. cumque
 rius ad suos facillimo negotio posset
 nunquam adduci se est passus, vt quicquam
 hino carni aut sanguini daret; atque ad
 tem incunabula reuifenda, quamuis
 uerticulo de via desisteret. Inter hæc,
 ro Mascarenis, cognoscendi noui comitatus
 introspectendi penitus eius animi sententia
 dabatur facultas: nihil enim vitia virtutibus
 minum ita explorare consuevit, vt bene
 neris diurna pariter, & nocturna cõsuetudine

pe quæ simulationem quamlibet callidam & arti-
ficiosam, diu sustineri non patitur, eò liquidius
Malcarentæ de Xauerio ferre sententiam licuit,
cumque in dies notitia pariter & admiratio cres-
ceret viri, præmissis ex itinere tabellario, de ipsius
laudibus ad Ioannem ita multa perscripsit, vt
Rex miram in eius videndi ornandi que cupidi-
tatem incumberet. Olisponem denique tertio
mense peruentum, ibidem agebat Simon, huius
quartana vetus, cuius accessum eo ipso die exspe-
tabat, Xauerij demum lato ac salutari amplexu
suscepit. Post triduū Xauerius euocatur in regiã.
Accedenti, sese Rex perhonorificum præbuit, ac
verbis amplissimis, quid de illius meritis ac san-
ctitate sentiret, in amicorum ac procerum co-
nata testatus est. At ille, peracto salutationis of-
ficio; cum ei lauta ad diuersandum hospitia non
essent; ab regia protinus ad publicum valetu-
dinarium, quod Misericordiæ sodales procurant,
iua cum Simone, & Paulo Camerte se confert. i-
dem dum naues ad cursum parantur, de more tem-
poris ita distribuunt patres, vti nocturnas horas,
preueniunt excepto somno, sacris carmini-
bus, & rerum diuinarum contemplationi: di-
uinas, agris omni ope refocillandis, confes-
sionibus quamplurimorum excipiendis, & quot-
idie ad se venirent, aut consilio, aut reiuuandis
assumerent. Hisce fermè occupationibus, quod
reliquum erat hyemis, summa populi Olisi-
ponensis approbatione transactum. Iamque In-
diciæ nauigationis appetebat tempus, cum regij
economus, & Castaneria in primis dynasta, iul-
tore regis instare Xauerio, vti, consultis homini-
bus peritis, indicem ederet eorum, quæ vel ad
iter

iter tam longum, vel ad prouinciam adeo
tam necessaria duceret, ita sibi etiam atque
ab Rege mandatum, uti prorsus nihil, ipse
eius; neque ad valetudinem, neque ad commo-
cultuue deesse pateretur. seorsum dein illi
totam Indicam rem accuratè commenda-
uertendis ad Christum ethnicis, neophytis
firmandis insistat, Lusitanæ ditioris arce
præsidia lustret, deprauatos corrigat
que omnibus rebus quam diligentissime
scribat. Postremò, quò sibi aptiorem &
tiores fore prouinciam intelligat; trans-
ad se ex vrbe Roma diploma litterasque
reddidit; quibus cum Summus Pontifex
Apostolicum in regionibus Indicis
potestate creauerat, et Xauerius Regi
cis ita respondit, ut cum eximia illius
ti gratias ageret immortales; tum vero
procuracionem Indica rei pertineret, le-
rum liceret ac possèt; terui fidelis officio
rum esse reciperet. Regijs verò curatori-
Castaneriano præsertim, complura in vi-
gationis identidem offerenti; aliquandiu
to restitit animo: dein, ne per contumacia-
biam e cuncta respuere videretur, perse-
dem est passus, ut sibi comitibusque duobus
ad Paulum Italum, paucis illis diebus, su-
tatis incensus accesserat Franciscus Man-
sitanus) singulas crassiore textu lacernas
da circa Bonæ Spei promontorium Antarc-
gæ frigora, itemque sacros aliquot libros
generis inopia laborare India dicebatur,
imponi permitteret, reliqui verò commo-
que viatici genus omne reiecit, cum ita

suscepto paupertatis voto, & vnus Dei causā a-
 genti sibi nequaquam esse de crastino laborādum.
 Hortante dein dynasta, vti puerum saltem vnum
 adiuuaret, victus quotidiani ministrum; Mihi
 vero, inquit Xauerius, dum pedibus manibusque
 nil licet meis, opus ministro nō est. Cū ille nihil
 minus vrgeret ac premeret; indignū ea fore per-
 sona quam gerebat, affirmans, si in tanta vectorum
 ac nauarum turba palam conspiceretur, aut vestē
 ad nauis marginem abluens, aut cum ceteris ol-
 iam foco in quoridianos cibos imponens; At qui
 rarissime vir, Xauerius inquit, dignitatis tuendæ,
 artes istæ & præcepta quæ narras, quō vides loci
 Christianam rempublicam adduxerunt. itaque
 mihi, & ollæ, vbires postulauerit, inspectante po-
 pulo, non atrectare solum, sed etiam tergere; &
 lauare pannos, & infima quæque, modò peccatum
 oblit, obire ministeria certum est. Cuius veritate
 in præsentia œconomō vocem inclu-
 dit, & magnam apud eum de se in perpetuum præ-
 dicare cuiusdam ac diuinæ sapientiæ opinionem
 reliquit: quam Castanerianus postea prædicare
 libet solebat, illudq; crebris viurpare sermoni-
 bus; in clallis discessu; non minus cum Xa-
 uerio sibi certaminis fuisse, vt plus acciperet;
 quam cum alijs hominibus, vt ne plus exigerent.
 In eo colloquio, & Simonis deinde amicorum
 complexu, Prætoriam nauim Xauerius Regis
 illa conscendit, ibi verò, quam in omnes partes
 inuoluā eius caritas & industria fuerit, quò fa-
 ctus possit existimari; pauca de vniuerso gene-
 rali Indicarum hoc loco præfari est neces-
 sario, præter nauigia permulta, quæ varijs anni tem-
 poribus ex Olisiponensi portu ad alia atque alia

commeāt noui orbis emporia; quatuor ferme
 quinque in Indiam onerariae destinantur, et
 tudinis adeò vastæ, vt cum inflatis aura feruntur
 feruntur velis, oppidi propemodum inflant
 neant. Harum singulis, præter commeatus, in
 menta, mercesq; , complures hominū ordines
 etari mos est. Primus ordo, nauticæ multitudine
 ij certis inter se legibus ac disciplina con
 cursum ex arte moderantur. Secundus est
 etorum ac magistratum, qui vel ad obtin
 arces ac maria; vel ad ius dicendum, & curam
 blica negotia, in orientem ab Rege mittuntur.
 Tertius militum, quiq; ad naues tuendas
 que ad Indica præsidia supplenda conscribitur.
 Quartus est mercatorum, qui cum vxoribus
 dum ac liberis, in colonias Indicas migrare
 cedit famulorum ac mancipiorum ingenia
 rus. Nec desunt medici seu quos vulgo phisici
 seu quos chirurgos appellant. Populus vni
 rariæ, in vniuersum capitibus modò feruntur
 modò octingentis; interdum etiam plus
 feruntur; & obuersante plurima leri spectantur
 è sparto, & linteum quisque secum in nauibus
 fert, quibus inlucis, si diem obire contigerit
 ciatur in mare. Porro, cunctorum experientia
 mis & rei diuinæ procurandæ, mercenariarum
 runque præst: qui morientium vbi contigerit
 audierit, & mittendos in pelagus, iustitiam
 quis & piaculari precatione fuerit prosequitur
 mirum sat suo muneri, sat legi factum esse
 Ab Olisipone Goam; inde Cocinum, cuius
 maximè piperis causa, nauarchi petunt
 sus, vt nullus grauior interueniat caliditas
 to haud citius mente conficitur. interea,

corum ac temporum varietate, modò cadentibus
 venis, malacra lentissima tædia; modò læuienti-
 bus procellis, iactatio vehemens, sæpe sine exitu
 mansea, fastidium cibi, terror assiduus, diuturna
 insomnia toleranda. adde maligne diuisa, & sæ-
 penumero vitata cibaria; vicissitudines immo-
 derati caloris & frigoris; grauitatem coeli sub
 æquinoctiali maxime plaga, quæ superando Bonæ
 spei promontorio, semel iterumque traiecitur.
 Ad hæc, non leue incommodum in ipsa quoque
 habitatione consistit. ab ima carina ad summam
 nauis oram, contignationes quatuor vel quinque
 attolluntur. in infima, nautici saburram ad æqui-
 librium lternant. in cæteris, tormenta constituunt,
 vasa disponunt, mercimonia captasq; constipant.
 vectoribus, admodum exigua sub ijs tectis agendi
 spatia relinquuntur. à prora puppique gemina in
 pugnam surgunt castella. in horum utroque, & si-
 mul ad gubernaculum, ligneas casulas ac tugurio
 fabri concinnant. hæc, qui sunt pecuniosi, ma-
 gno in breue tempus conducunt pretio. cætera tur-
 ba, nisi suuant venti, prout cuique datur, sub dio
 in angustijs cubant. si atrocior tempestas discursu-
 rum nauarum ad repentina imperia postulet; pa-
 uidi conferti que sub tabulata coguntur. ibi, con-
 cluso halitu zituque, teterrimus odor sentinæ, præ-
 dorque, & illuies afficit corpora. Inde cum gra-
 ues alij morbi, tum verò lechargi, apostematata, fe-
 bres varix, fœda oris vlcera, & purulenti gingi-
 varum tumores existunt: & ipsos etiam haud rarò
 sacerdotēs, medicosque corripunt. Iam, in tanta
 plebis colluione, militumq; licentia, quot quan-
 que sint labes animorum ac vitia; enumerare
 superuacaneum est. tacitus ea sibi quisque subij-
 ciet.

subijciat. Omnem hanc benemerendi solum
 sempiternę glorię segetem, in sua nauigatione
 uerius habuit. Martinus Alphonus Solis
 mo imperio præerat classi, Prætor Indię
 tus: qui in eius maris præfectura paulo
 claras gesserat res. Huic primùm, Xauerius
 clis eius apparitoribusque, ad iustitiam
 ac fidem, plena prudētię, plena salutis
 occasionem dabat: tum ad aliorum animos
 ter sanādos & corpora, omnes cōferebat
 citare a filictos, consolari in ceteris, ad fidei
 tantibus, interdum etiam ipsidem sua manu
 re & coquere cibos, præbere sorbitiūculas,
 vitalē instillare succū, sternere lectos, ac
 uerrere, quibus esset spes uitę, hisce, auer-
 lestes iras, & mores in posterū corrigendi
 ta inculcare, quorū deplorata esset in terris
 ijs æternę uitę facere spem, & simul ad sup-
 pugnam arma contra dæmonum incursum
 tiones induere. valentes, ad officia pietatis
 manitatis hortari, detrahentes de aliorum
 ferentes iurgia discordiãque, vel impia
 ros, uerba iactantes, uel re alea dissipantes,
 mul & graui oratione compescere; plurimū
 nę tum iustitię, tū clementię mentionem
 dationē inferre; controuersias rixasque
 lenire odia; religionis ignaros ac rudes,
 na doctrina instituere; omnib⁹ omni ratione
 desse, inter hæc, se ipsē inuidiū ab omni
 one præstare, cibo potuq; uti parcissimū
 modò totos exerceri, sed etiã noctes: & in
 uigilia cadentesq; oculos, tādū in opere
 re, quoad somno & lassitudine oppressus
 fors ferret, tandē aliquando succumbere

hoc tam abiecto, tam in speciem seruili genere v
 tantum abest vt quicquam vel de auctoritate,
 vel de existimatione deperderet; vt eum, summi
 in finisque, tamquam salutis omnium præsidem, &
 supernis demissum sedibus, intuerentur. Inde
 primùm & patris, & sancti cognomētum inuenit;
 enim in oriente postea semper, & vocitatus, &
 habitus est. Cæterum in hoc itinere, Xauerij vir-
 tus eò maiorem habuit campum; quò tardius illo
 quidem anno ab Lusitanis nauigatum est. non nisi
 Augusto mense exeunte ad Molambicū deuenēre:
 ibi ad Aprilem vsque hyemare coacti sunt. & æ-
 gris, qui permulti erant, in regium nosocomium è
 classe deportatis, in eorum famulatu pater tantz
 denud cum assiduitate vigilijsque versatus est,
 vt præ sui corporis negligentia grauem & pericu-
 lolum in morbum inciderit: in eo morbo cum ma-
 xime arderet febris, teneri non poterat, quin, vacil-
 lante corpuculo, periclitantibus tamen ac mori-
 bundis adesset. in ijs, nauticum infimæ fortis adole-
 scentem; cui exitialem exitum haud sine causa
 metuebat; è faucibus tartari, si qua posset, eripere
 statuit. iacebat miser humi, destitutus ab omni-
 bus; ique per extremam phirenesim (quod erat in-
 primis dolendum) ad detestanda & confitenda cri-
 mina tali tempore neque mens, neque sermo con-
 stabat. Hunc tolli à valentioribus iussum, in suo
 met cubili Xauerius collocat, ad eum contactum
 (mira dictu res) confestim ad se iuuenis redijt, &
 peccata Xauerio ritè confessus, magna cum salu-
 tis æternæ spe sub vesperam excessit e vita. In-
 ter hosce labores exhausta iam hyemes Prætor So-
 ta, quod certis de causis prauenire cuperet; quæ
 prima facultas nauigandi fuit, rostrata maiore

celeriter antecessit, neque Xauerium, virum
 cunque receptis ab se diuelli permisit. Paulus
 Mansilia, in nosocomij procuratione, quod
 sis abiret, iussi persistere. Xaucius interim
 stituta vitæ consuetudine remisit nihil, certam
 nauis particulam ibi quoque Sosa in hibernia
 assignauerat. hanc item pater alijs egeantibus
 trò concessit, ipsi pro culcitra funis anchoram
 in spiram conuolutus, pro cervicali fuit. Pater
 anchora. Ex itinere primùm ad Melindem, deinde
 Socotoram nauis appulla. vtroque, in erigendis
 dis ac subleuandis hominibus, pro tempore Xa
 uitate, Xauerij, nauitas ac diligentia conuenit.
 Goam denique anno seculi huius quadraginta
 secundo peruentum est, pridie nonas blati. Saluta
 die Romæ quondam sanctus Ioannes Apollonius
 ex olei feruentis dolio illæsus emerit. Delectus
 ne facta, Pater ad Regis valetudinarium, vnde
 bat, ex templo se confert. Eodem paulo post
 classarijs & grotis Paulus & Mansilia commo
 gna omnium gratulatione succedunt. Goam in
 Ecclesie præerat Ioannes Albuquerqueius (de
 pra commemoratum est) præstanti sapientia
 tifex. Ad hunc, Xauerius, antequam vllam
 blicæ attingeret partem, adiit honoris &
 causa: eique sine ambagibus id quod er
 fuit: se Pauli Pontif. Max. & Ioannis Reg
 tanæ missu, ad impertiendum ethnici
 um, stabiliendos in fide neophytos, Chri
 aduenas & inquilinos pro viribus ad
 in ea loca venisse. attamen, ita sibi certu
 que: communis rei nihil omnino, nisi ex
 piscopi auctoritate ac sententia gerere. Sim
 tificias litteras, quibus Nuntius Aposto

rat declaratus, eidem offert venerabundus: ac pro
 fitetur, se se iure illo ac potestate nequaquam vsu
 rum, nisi quatenus episcopus ipse permiserit. Hac
 seu aetudine animi, seu modestia captus Albu-
 quercius, illico ruit in amplexus viri: perlectum
 probatumque diploma restituit: postremo, etiam
 que etiam Dei seruum adhortatur, vti animo so-
 luto ac libero Christianam rem e prescripto summi
 Pontificis admittret; valde confidere se se, illius ad-
 ventu, ad iudex ecclesie vel tutelam, vel amplifica-
 tionem magnopere profuturum. neq; in presentia mo-
 temporis Xaverium comiter ac libenter accepit; sed etiam
 in posterum precipuo semper tum in honore, tum
 quadraginta amore cunctis approbantibus habuit. Ab ea
 salutatione regressus in domicilium hospitale Xa-
 verius, conuicta pietatis & caritatis munia cum
 se, Deo obire perrexit. Prater hanc, salutarem publici
 carissimi ritum, in regionibus ijs vtiq; primus
 instituit. Quotidie ferme prodibat ipse cum tin-
 tuuabulo, & ingentem promiscue turbe nume-
 rum in tepla coegebat. ibi recte fidei capita, & Chri-
 stianae vite precepta, vulgi sermone breuiter ac di-
 uide comprehensa (quae ipsemet postea certiori
 bus ad modulandum adstrinxit numeris) decanta-
 bantur. hoc fere pacto. Verba praebat pater, in se-
 nis ad aures populi demulcendas leniter vocibus.
 eadem voces reliqui extemplo reddebant. id cum
 pro populi captu bis terue ac saepius fieret; seque-
 batur, vt sonus ille, ad aures blandè ac suauiter ac-
 cendens, integra paulatim sentia, totasq; periochas
 genitus in pectora demitteret vulgi. Ad extremum,
 silentio indictio symphonia conquieuerat; cer-
 ex eadem institutione locos, Dei famulus fusè
 populariter explicabat. Ita, pueruli, foeminae-
 que,

que, ac tarda plerunque mancipia, paucis
 pæne ludibundi, multo plura percipiebant
 bus altissimis atque diuinis, quam illa nouis
 tus Academia, lycæumque illud inclytum,
 nes antiquæ philosophorum scholæ, tot
 tanta contentione, tantis lucubrationibus
 dere valuerūt. Hæc tum in vrbe Goa per
 à Xauerio gesta: & simul, optimatum rogam
 lus Camers, Diui Pauli seminario colle
 quod iam puerorum numero haud paruo
 bat, administrando regendoque præposit
 Xauerius, quod per eos dies de receti Par
 & Piscariæ gentis conuersione cognorat,
 comite ad eos edocendos & confirmand
 ineunte profectus est. ij populi, vti sup
 mus, magna Michaelis Vafæi & sociorum
 tate, salutaribus illi quidem abluti fuerat
 ceterum eius mysterij vim, & reliqua ec
 cramenta, itemque precandi formulas, &
 nã fidei articulos, & legis diuinæ præcep
 tus ignorabant. Neque sacerdotibus Euro
 ye Goæ, quive Cocini degerent, vlla osten
 facultas barbariæ illius erudiendæ: qui
 gna distantia locorum, & nullo propem
 guæ cõmercio. ex quo nimirũ facile cog
 dum peregrinus homo Xauerius ignora
 addiicit, cœcãque ignorantia nocte
 tibus conatur expellere; quã graues illi
 quantus molestiarum cumulus fuerit pe
 Cum Brachmanis præcipue magna serui
 re certamina. Abduci à se populũ, fr
 suas ac mendacia detegi, mortis initar
 cumque à vi cædibusque eos turbatum
 ret metus, frustra Euangelici præconis

paucissimi ac mercede alligare saepe conati sunt. Interea,
 vicino quodam in oppido, quod tyranni metu in pa-
 tris superstitione perstabat, feminae quartum iam
 diem ex partus difficultate grauissimè laboranti
 agenti que animam, Xauerius accitus interuenit. si-
 cerum ad salutem iter ostē-
 dit, assensit est mulier: baptismum expeijt: illico
 ea re adducti propinqui, dein populares
 tyranno mitigato, repudiatis idolis, Euā-
 gelio credere: quos omnes probe institutos pa-
 tris baptismate proluit. Hec & alia pluri-
 mirè districtū habebant: atq; vbi
 in presentia satis esset, eodem substiterat lo-
 cos; delectos ex omni Christianorum numero hy-
 podidascalos; patrio sermone canacapoli vocā-
 tur) & probitatis, & ingenij laude praestantes, in ea
 locabat specula, qui ceteros in officio contine-
 rent, sacras tuerentur aedes, baptismate fungerentur;
 & si quid accidisset grauius aut difficilius, cō-
 signatum interea litteris memoriae causa, postmo-
 dum ad se referrent. Hisce vicarijs commendato
 grege, ad aliud ipse aliudque deinceps oppidū aut
 pagum, pedes, & quidē sine sacculo semper ac pe-
 ra, transibat. Vbi oram omnem ijs quae dixi carita-
 tis officijs, & praedicatione Euangelij peragraue-
 rat; oris iterū à capite eandē pari diligentia pro-
 uinciam obibat, p̄sum cum à ceteris Christianis,
 tum verò à canacapolis exigens. Atque huic homi-
 ni, quò commodius tam p̄ ac necessa-
 rie functioni vacarent; certum auri pondus impe-
 trauit quotannis in Lusitanæ Reginae focculos ab
 eisdem conferri solitum, cum quidem ad Cathari-
 am scribens, Ioannis vxorem, insigni virtute ac
 pudicitia foeminā, haud ineptè iulisset, nullis eā
 foccis

focis equè facile scansuram in cælum, ac pro dolis
 neophytorum, in quos Christi causa id opus fer
 neficentia contulisset. Amplius annū Deū multoq̃
 in Paraua regione traduxit; eumq̃ Dominus Xauius i
 deo reliquit probe cultū & confitū, ut hodie in
 mis totius Indiæ felix ac fertilis habeatur. Eius
 rerū fama cōmoti Macoæ finitimi populū ad e
 coris regno ad Comorini latus occidua, ubi rite
 multitudine fermè pares, Xaueriū ad se uocant. N
 causa per supplices nuntios ac litteras eorum
 profectus, eodē & institutionis, & peregrinatio
 ordine, plus decem hominum millia uerèes m
 se ad Christum adiunxit, noui dein ad eum
 cursus quotidiè fieri, atq; ubi patrio sermo
 posita principia Christianæ doctrinæ dicitur
 cum alia suspicere, & laudibus in cælum p
 uerò ipsa præcipuè decem diuinæ legis p
 mirari quàm illa æquiritatis plena essent, q
 ra, quàm rectæ rationi consentanea, oblat
 cœlo haud dubiè lucē gratulari inter se p
 re suam, & maiorum luorum ameniam p
 diem in tam densis errorum tenebris, ac
 tiorū fœditate iacuisent, inde se mutuū
 stianam religionem adhortari: mox cap
 ad fontem æternæ salutis accurrere. Hic
 dis cum maxime instaret Xauerius; noui
 legati superueniunt, id ipsum orantes: h
 ne insula est, extremæ Ceilano ad septē
 posita, eam quoque gentem, ne ipse ab in
 pere abduceretur, missis interea pro se
 cunque uiris, inquit. Is uerò ager, non fide
 dō, sed etiam martyrum uerberem segetem
 diebus effudit. Si quidem Iafanapatani
 terræ tyrannus, cuius in ditione erant

...m, ac pro
...la id on
...u Deu
...Dom
...vt hodie
...beatu
...populi
...cidui,
...i ad se
...eras eu
...peregr
...ia ven
...ad eum
...o serm
...nz die
...celum
...legis
...senti,
...oblat
...ter se
...ria m
...ris, ac
...tutud
...ox car
...e. Hic
...nomin
...tes: ho
...epter
...ab in
...se id
...on fide
...seger
...aram
...ant. Ma

...olis ad insaniam deditus, audita re, in sitam inge
...no feritate nouellos in Christianos exercuit. im
...milloque satellite, partim eorum occidit, partim
...arijs supplicijs per summam indignitatem affe
...t. pauci ex insula in continentem elapsi (in ijs re
...quidam adolescens) terrestri leucarum ampli
...ducentarum itinere Goam vsque se contulere.
...ibi rite instituti omnes, & mylico partu renati
...Neque hac tantum regione se se tenebat ani
...Macazares quoq; , leucas in ortum
...ab Cocino disuncti, Christianos docto
...i. i. legatos pri
...ad Antonium Galuanum (vti supra
...ommemoratum est) miserant. Galuani iussu cum
...Franciscus Castrius; aduersa tem
...itate prohibitus, Ternatem redierat infecta re.
...Felicius deinde nauigauit, cum Sofa Indiam rege
...er, Antonius Paiua, coemendi sandali causa mil
...in eadem insulas ab Rhoterico Vaseo Pereria,
...Præfecto. Iam ante, in illis emporijs nego
...gesserat Paiua, ac proinde multos ibi notos ha
...bat; neque erat Macazarici sermonis ignarus.
...in Supanos deuenit (hoc nomine gens est) Rex
...e, iam septuagenarius, in primis totius Maca
...aris potens & bellicosus, vltro (quæ facilitas Re
...um illorū est) ad inuisendum aduenam accessit.
...um ducebat secum, annos quindecim natum;
...que adolescentulas, aureis armillis ornatas,
...ginta. Eo comitatu cum ad portum venisset; ac
...pta salutatione redditaque, varijs de rebus, vt
...cum peregrino mercatore sermonem instituit.
...ter cetera quæ sunt ex eo, quid ita, Lusitani Mau
...sic vulgo Mahometanos appellant) infensi in
...que potissimum essent. Ea occasione arrepta;
Lusi-

Lusitanus, in heresis Mahometana vitia, & auctoris ambitione, fraudes, auaritiā, & habebat fandi copia inuectus: ijs dein vitiis, & dibusq; veritate, ius, falsūque Christiana religione opposuit: deq; ipso Christo Dei filio, generosi manu liberatore, nonnulla subiūxit. Inde affixi nomini Christiano cū sceleratissima & corpe animorum secta, propriū, ac perpetuū esse susceptum. Omnia Regi probabilia aduila: & quod iam aduesperasceret, domum sus, Paiuā xenia misit ad nauem. Postero die pe deinceps, multa ex eodem sciscitari in ijs, illud etiam; quoniam esset Iacobus quem in praelijs inuocari ab Lusitanis, ad detulissent. Ad hęc, Paiua, de Christi Euangelium prædicandū à magistro dimica perstrinxit. in ijs, præcipua sanctitate que fuisse Iacobum, qui primus lætissimæ panis, patefacti hominibus coeli, nuntius set: atque idcirco in eius præcipue Apatela ac patrocinio Hispanos latere vni proinde, inter dimicationem ab ijs inuocata Christianæ fidei hostes adesse fulgentis horricum, igneo equo insidentem, vel Mauros optimos esse testes, qui contra Lusitanis pugna, plures ipsi ac paratiores, so non semel cæcam in formidinem, fugæ præcipitem acti sint. Sub hęc Paiua c. Ch. institutis, de inuocatione præsidioque um pauca differuit. Cū hęc & alia id gen plura, mira quadam approbatione per audisset Rex, neque tamen de capellenda na religione statueret quicquam; Paiua in eo emporio tempus ultra negotiandi

ad Siani regnum leucas inde quinquaginta proce-
dit. Cū Siano Rege familiaritas intercede-
bat Paiua; quippe apud quem ægrotus olim in hospicio
uerat, multa que cum eo de Christianis initijs ege-
rat. Hunc ubi adesse cognouit Rex, confestim ad
eum, iactus procul à portu anchoris in salo stan-
tem, prior visendi gratia transmisiit. & mirifica
quada ex eius aspectu voluptate perfusus, post mu-
tuam salutationem; Auguror, inquit, faustum ac fe-
licem mihi meisque tuum esse aduentum, ò Paiua:
quandoquidem, ex quo te aspicio, tanta ac tam no-
ta me gaudia pertentant. multo dein ac suau-
um peregrinis habito sermone, digreditur. Inse-
quenti luce, cum ad eum salutandum honoris cau-
sa vicissim in urbem Sianum Lusitani venissent; co-
nversus ad Paiuam Rex, Caue, inquit, putes excidisse
me mihi, quæ hic apud nos cum esses, de vestra na-
tionis in vnum deum fide ac pietate narrasti. ha-
rent ea mihi penitus infixæ; neque vnquam ex eo
tempore voluntas mihi eiusdem amplectendæ ac
profutendæ fidei defuit. Sed hætenus, me, popula-
rum metus, si ab auitis institutis abscederem, nec
non exiliminationis ratio, si, grandi iam natu, re-
pente immutatus viderer; ab hoc tam honesto cō-
silio retardarunt, easdem ob causas adhuc animi
pen deo; teque pro amicitia consulo, quid mihi fa-
cedum putes, ac simul quæso vti coram hisce pro-
ceribus (adstabant autem plures) aliqua de fidei
altæ mysterijs, deque hominis Christiani offi-
cio differas. Tum Paiua, se indoctum præfatus, ac
nimè dignum qui tam sublimia tamque diuina
tractaret, ac nihilominus incenso pij Regis studio
sua parte non defuturum; orsus à primo deca-
logo præcepto, cætera singillarim deinceps quæ pla-
nissimè

nissimè potuit explicavit: eaq; cuncta sum-
 ad illa duo capita redigi ostēdit: amoris ergo
 & proximū. Magno assensu, Regis presertim
 tio audita, sic ille abiit dies. Postero, eadem
 pari auditate repetūtur. Paiua, ad ea que
 rat, sermonē adiūxit de officijs operibulve
 cordiæ, quæq; ad corporis quæq; ad animi
 pertinet, ijsq; operibus præcipuas Christi-
 neris partes docuit contineri. Ab ea per-
 dimissus Paiua, proximo die reuocatur in
 ille, Deum enixè precatus, ut mortalibus
 eis lumen aliquod æternę veritatis offer-
 bem properauit; in rerum diuinarum cog-
 ne ita defixus, ut viæ laborem, ac temp-
 nino sefellerit. Vbi ad Regem peruenit,
 nobilium corona, rursus de Christianis
 tionibus verba fecit. exinde quasi ut ab
 num quid de mundi creatione cognoscere
 totam eius creationis seriem, à sanctis
 bus & prophetis conscriptam esse respon-
 Sanctus quidnam sibi vellet, rursus in-
 fet Rex (id enim verbum Paiua reddere
 ricè nequierat, propterea quod ij populi
 tatis ipsa res: sic etiam vocabulo carent) in-
 se, inquit, eos, qui proposita nuper ab se
 seruari ac se quam maxime à corporis
 ne seiungerent. huiusmodi fuisse recte
 interpretes, Dei plenos; ac proinde nulli
 rum scriptis inesse mendacium. Tum Rex
 ait, mendacium? Atqui, ut ad hoc respon-
 quit Paiua) liberali venia est mihi ab
 Rex, quod si nihilominus acerba & aspera
 bi visa erit oratio, peto quæsoque, ut om-
 n. e vnū iram exerceas: Lusitanos meos cum

bus incolumes abire permittas. Cùm ille conti-
nuò quilibet expromendi potestatem fecisset,
Scire aues, inquit, mendacium quid significet. Ego
verò, nulla comparatione huiusce tibi vocabuli
facilius aut clarius demonstraerim; quàm i-
psa quam vos agitis vita. Cùm enim IESVM
Christum, Dei filium, totius veritatis auctorem,
genitus ignoretis; sic fit, vt erroribus infinitis im-
pliciti, a veritate semoti, in ipso mendacio volute-
mini. Cũ hæc & eiusmodi maximè dicerentur, su-
bito coactæ nubes, magno cum cœli fragore, toni-
tribusq; & procellis, ingentem vim imbriũ effudẽ-
re, qua res eò & mirabilior visa est, & gratior acci-
dit, quo maiore cum detrimento frugum, diutur-
na siccitate laboratum in ijs regionibus fuerat.
Cùm dein Regem vrgeret Paiua, vt in Christi ver-
ba sine dubitatione iuraret; ille nouem insuper di-
es ad deliberandum sumpsit. Obstabant egregiæ
suis voluntati, maximè sacrificuli, quos vocant
Secos, teterrimum genus. ij, quemadmodum Sata-
ni ministros decet, ipso amictu ornatuque corpo-
re, muliebrem sexum certatim ementiri non du-
sant, expilant faciem, crines alunt, comuntque:
opulentes artificio quodam inaurant: denique fractis
motibus gestibusque, luxum atque mollitiem
produnt. ipsæ foeminam attigisse capitale est:
dehinc vni crematur pice qui tale quippiam
contigerit, at verò ipsi (quod vix auditu fas sit) cer-
uicibus inter se legibus nubunt: & praua insuper vulgo
virescentes dogmata, miseram gentem nefariæ turpi-
tudinis ac superstitionis implent, igitur hi præ-
cipue, ab noua religione absterrebát Regem; quip-
pam qui omnibus aduerti flagitijs, Christianæ se-
nitatis & castimonix nomen horrerent. Acce-
debant

M m

debant

debant ad labefactandum, si qua possent, admo
 positum Mahometani quoq; complures gerent
 caturæ causa in eius regnum ex Vgentia cetera
 Patane conuenerant. Horum sceleri & prouin
 bus dum obuiam itur, Supanus interim mium
 ne comitatus, ornatissima classe, nec oporab
 peruenit, ac primùm omnium interrogat ad ab
 nos, num Sianius Christo se addiderit. Cui qu
 responsum esset, Sianium cunctari, elibe olano
 adhuc; Supanus, in re adeo salutari, tam balam
 liberatione quid opus est; inquit, ego quoma
 la interposita mora, Christianum me urab
 Tum Paiua, quod sacerdotibus careret, iolu
 perque suos raptim ara excitata, quam e uar
 sto apparatu, Regem sacro baptismo tribu
 dum curauit à quodam e comitibus, cum and
 corporis habitu, tum ipsa canicie uera Lu
 post Regem, alij quoque complures amueba
 pinqui eodem sacramento expiati. Reuinitis
 uici nomen impositum, cetera cohors, deorum
 appellati. Summa dein cum lætitia, & per aux
 ne bombardæ perstrepuerit, rei que gesta italam
 ac latè manauit, eo exemplo incitatus, de mil
 quando Sianius omni contempto perirea p
 moras, à Paiua ipso cum primoribus alie pent
 tizatus, Ioānem appellari se uoluit. Bores, ino
 genti gaudio celebratus hic item dies, ferret,
 bo præter veterem amicitiā ac viciniam, omes
 culo magis magisque constricti. Abepni
 Paiua cum suis, ueriti, ne duce, ac magu
 tura gens, breui pristinos, in errores ingu
 recideret, oratores ad Malacæ præfidiū an
 randi tam necessarij subsidij causa ma

admodum Euangelij cursus (quod quidem exstet) gerente Præturam Sosa, per triennium fuit. In-
 terea Prætor ipse, tuendæ atque administrandæ
 provinciz diligenter operam dederat. Is, vt pri-
 mum Goâ est delatus, inito magistratu, hyemem
 ferè iure dicendo contumpfit. atque il-
 lud ab eo in primis laudabiliter institutû, vt sex-
 tuæ quæque feria valetudinarium publicum ad con-
 solandos egrotos inuiferet: ibidemque rei diuinæ
 curam interesset. custodias præterea singulis heb-
 domadis adibat: victorum cognoscebat causas,
 curabatque vtriusque æquitate ac fide, quam plurimi
 soluerentur. idque toto præturæ tempore solenne
 seruauit. Exacta hyeme, præfecturas de more di-
 stribuit. ipse ad Baticalæ Reginæ ferociam edo-
 mandam arma conuertit. Hæc mulier, stipendia-
 ricæ vtrius Lusitani Regis, non modò vectigal dudum ab-
 ires amittebat pendere; sed etiam piratis & hostibus no-
 tiis Christiani tutum in suos portus dabat re-
 ceptum. Sosa, quadraginta nauibus, in quibus præ-
 ter auxilia Lusitani erant mille quingenti; ad Bari-
 galam profectus, in ipso portus aditu consistit. in-
 ter milia ad Reginam, qui debitas pensiones, & præ-
 terea piraticas parones ad vnû exigere. illa, metu
 repente icta, quatuor in præsentia mittit paro-
 nes. inde cû varias ad frustrandû excusationes af-
 ferret, descensione facta Prætor instruit aciem. Ma-
 metani, primò è palmetis in hostem intrepidè
 abeunte, varij generis tela conijciunt. dein, vbi ez
 perni sensere, ad urbem citato recedunt gradu. ibi
 turus conglobati in conspectu liberorum, & con-
 tum (nam Regina tum aberat) prælium instau-
 erunt. anceps aliquandiu dimicatio fuit, sed inferè
 acri Lusitano, fusi per agros, fugatiq; omnes:
 M m 2 oppi-

oppidū nullo defensore captum & incendio. In
 Lusitanis desiderati duodecim, vulnerati. Pellar
 res. ē barbaris maior multo numerus. cecidit
 terū in ea pugna in sine traditur facinus
 cisci Almeida Scalabitani, is, conspicuus
 litionem in extremo discrimine, hostiles
 los impetu capto perrumpit: circumueniens, ad
 tanum egregie protegit: & in eodem
 stigio, intentos in se mucrones ac tela
 nuit; quoad suis ad opem utriusque ferenda
 datum est. ita, coronam is quoque civitan
 lari seruato: præcipuam victoriæ laudem in pec
 rito Mahometano promeruit, exinde præ
 cedentibus in orbem centurijs, Baticalan
 non intermissa dierum aliquot clade vastid in
 metu malisque demum, Reginam & conuorū
 ad piraticas tradendas naues, pernumerant So
 pendiz, & pacem renouandam adegit. *prempl*
 victor incolumi classe Cocinum perijt. ad na
 dimissis varia in loca nauibus, in vrbe Ma
 mus portorium & scripturæ magistrōs generat
 ex quo, ad regia vestigalia non mediocriter in
 sio facta est. Inde Goam in hyberna reuē
 pido incessit Tremelani delubri expoliet, ex
 do, quod eo cultu ac donarijs indignū
 ceret, in Coromandelio tractu delubri
 cū cætera superstitione, tum auro
 inclytum. in eam rem, Sofa, permultis
 tis remigio nauibus quò facilior esset
 appulsus, & tribus fere armatorum mil
 eunte vere cū ab Goa soluisset, vix dum
 euectam classem atrox tempestas oborta
 merfit, maximo in periculo prætorū
 mis fuit, dispersæ cæteræ, Cocinum dem

e. Inde ad insulam processere, quam à vaccis
 pellant, ibi ab exploratoribus cognitum, Coro-
 andelum litus omne, contra quam Prator ab
 is audierat, asperum & importuosum esse: nul-
 ibi rucam stationem fore. Hoc nuntio reuoca-
 ne nihil omnino tali apparatu egisse videre-
 ad Colanum repente flexit. ibi arcem, uti do-
 mus, Lusitani habebant. Rex erat socius: ac tum
 urbe cum exercitu aberat, bellis finitimis oc-
 patus, ab arce leucas circiter quatuor, à mari
 plus vna, distabat fanum, in quo magnam i-
 pecuniarum vim asseruari ferebat fama. Præ-
 in terram egressus, per speciem amicitiae
 ulatim ad locum progredi, populus mirari
 id in pacata regione sibi vellent armata Lusi-
 & conuocantur cohortes. vbi templum intrantem vi-
 nument Solam; tum demum sensere quid peteret.
 legit, in templo reliquias militum ex agris euocant: at-
 e ad naues redeuntem Lusitanum angusta ac de-
 rbe in illa via (quod ad Calecutum olim Albuquerque
 iros generat) superiore loco, syluisque ac sepibus,
 mediocriter minus ceatum adorti; sagittis ac fistulis
 a reuocato detrimento affecere. Sola, cum agmen clau-
 xpoliaret, ex equo degressus quò minus ad ictus pateret;
 igni armis triginta suorum amissis, vulneratis complu-
 elubris, agere ad mare peruenit, haudquaquam satis
 auro a magno opere pretio: siquidem effossis templi pe-
 tralibus, auream ollam extraxerat numulis ar-
 teis plenam, quos Indi fanones vocant, neque
 certum plus vnum continent singuli. Eam ollam
 ni Regi dono missam, consulti Pontifices red-
 dam Colanio censuerunt, reuecta quamprimùm
 ad eam, & eodem loco Regis iussu reposita est.
 eodem tempus, crescendi ex aliorum malis,

præclara se Lusitanis dedit occasio. Inter
 nem & Idalcanem (vbi sunt ex gentes ad
 flatum spei vel timoris mobiles & infide-
 dia & simultates exstiterant. Idalcã Azedecan
 beneficiarium & vectigalem suum, in regni
 potestate euocabat. ille capiti metuens, par-
 thesauris quos diuturna parcimonia rap-
 cõgesserat; palam imperium detrectabat. In-
 tud sibi struere insidias, mox etiam bellum
 moliri: ac demum in eius belli societatem
 vterque muneribus ac promissis Lusitanos
 re. Inter cetera, Azedecan, exturbandi è
 to imperio Idalcanis, consilium cepit. E
 stirpe Decanij Regis, quem à satrapis
 que circumuentum & captum fuisse me-
 mus, Meales erat quidam. is, ad otium
 ad arma natus, & sæuitiam Idalcanis ha-
 sa pertimescens, veniam ab eodem imperio
 religionis ergo secedendi Mecam. ibi cum
 liberis que aliquandiu commoratum; So-
 archipirata, de quo supra diximus, Indiarum
 rus, auexerat, iniecta quidam spe auiti re-
 perandi: sed, quod multo similis veri-
 eum, si res ita ferret, seditiones ac tur-
 regionibus excitaret. Hisce ergo promissa
 Meales, & comiter in classem acceptus
 baix deuenit fines. Ceterum à Lusitanis
 post victo & fugato Solimano, haudqua-
 ribus fidens, ibidem in exilio sponte
 ea re cognita Azedecan, ex vrbe Bilgano
 Goa quatuordecim, per occultos inter-
 litteras instare Garzix Castriõ Gõr præ-
 Sosa tum aberat) vti Mealem è Camba-
 primum accersat. is vbi Lusitano præ-

in terra Decania pedem posuerit, concursum
agris vicisque, ab importuni tyranni odio, ad
illum ac legitimum Regem extemplo futurum.
quoque in id ipsum paratas habiturum copias:
Lusitanos, Meali tum inopi egentique quibus
impositis legibus, si eum in patria locauit
sede: pro insidioso & rapaci accola, vicinum
egem ad omnia fidum atque opportunum habi-
tos. Hisce atque alijs rationibus facile persuasum
praefecto, ut magnis pollicitationibus Mealem
in vxore liberisque Goam euocaret. Eo ubi
peruenit, confestim admonitus Praetor, qui tum
erat Cocini, Goam repetit, ibi in consilio dies ali-
quot anceps deliberatio tenuit, nam & pacem cum
Malcane factam, repente violare, nefas; & Mealem
perro accersitum repente deserere, turpe non sine
causa videbatur. Variantibus inde sententijs, cum
per aliquandiu haesisset Praetor, tandem e dignitate si-
queque nominis Lusitani statuit esse, Mealis affli-
ctas fortunas omni ope excitare; & cum Azedeca-
iam diu id exoptante, vires atque arma con-
tingere. Habito delectu, clam dies ad reducendum
Mealem praefectis edicitur, iam ad primos De-
canti regni fines praesto erat popularium manus,
Meali excipiendo submissa. Vbi dies affuit, Prae-
tor ipse cum armatorum copijs Mealem sine sine
gratias agentem ad littus honoris causa deduce-
bat, vix ad arcem Benefarini peruenerat, vnde in-
continentem ex insula traiectus est; cum seuocatū
praetorem Petrus Faria Lusitanus, vir bello egre-
sus & magno rerum Indicarum vsu, monere et-
iam atque etiam institit, integris rebus videret
ad ageret; perfida barbarorum ingenia, incon-
stantiam rerum humanarū apud se reputaret: neu-

florentes tum Lusitanas opes cum perditur olim, e
 ret exfulum rebus; neu Idalcanem tanta potestatis
 Regem, amicum ac sociū, sine causa lacessent. In hospi
 tendi Mealis, quodocunque sit opus, armatus ad
 penes Prætorem fore: sedandi belli, si temeritate
 ueatur, non quoties libeat, facultatem fore: et
 oratione, & simul auctoritate viri permouita
 tor, qui adhuc fluctuaret animo, repente, quod rari
 ua res aliqua maioris incidisset momentis: habitu
 vnā cum Meale cūctos in urbem iubet. id eundem
 tio sermonem æquē ciuibus atq; aduenis præsum
 set, sapienter dein factum apparuit, siquid nouo in
 todecimo ferme post die, nuntius venit, Prætu
 cane debellatum esse. Profectus magno cum per id
 citu ab Vrbe Visapore (ea distat ab Goam tribus
 ceter sexaginta) Bilganum acri obsidione cingens
 Azedecan inclusus, urgente animi agere, dis ali
 nioque, extremum obierat diem. eo demum am
 dalcan urbem facili negotio captam dirigit. in
 magnas ibi opes, ingentem rei bellicæ apparuit vā
 inuentum aiebant. Hęc vbi Goam allata sunt, Præ
 tor necessitatem in consilium vertit: cetero die
 nuper egisset; legatum victoriæ gratulatur. Regna
 dalcanem mittit. Mirè opportuna ea fuit. Idalcan
 Idalcan, inter ipsam rei tantæ lætitiā, alteran
 toris officio, vel ipsius legati dexteritate, senectu
 Bardeos & Salfetanos vicos agrosque, quibus
 am ditionem quicquid Azedecanis fuisse, quibus
 nis attribuit; cum eo tamen, vti Mealem cūctos
 iuge & filijs Malacam amāderent, ibique
 endum curarent, ne ad novos tumultus, quibus
 redire posset in patriā. Prætor, ea donatū, quibus
 dens, misit exemplū qui possessionem, quibus
 adirent, & veltigalia nomine Lusitani darent, Leu

...olim, exigent. De Meale incertis implicans res-
 ...tantis, callidè rem extraxit, neque ab Goa dimi-
 ...laccessit hospitem; verbo, vti in oculis populi Goani tu-
 ...us, armis adferuaretur: re vera, vt in tanta locorum vi-
 ...si temeritate, hoc metu Idalcanem in officio contine-
 ...tem foret. ex eo tempore Meales nequicquam è proximo
 ...demorata intuens regna, & Lusitani præfecti fidem im-
 ...ente, explorans, Goæ in libera custodia dissimulanter est
 ...mentis habitus. Hæc ferme ab Sofa Prætorè gesta; quem
 ...et. id inde virum, in Lusitaniam secundo cursu reue-
 ...nientis, & auctoritate florentem & opibus, præci-
 ...liquo in honore semper habuit Rex. Cæterùm eius
 ...uent, præturam vnâ res maximè fecit insignem; aperta
 ...no caper id tempus, & primùm cognita nostris homi-
 ...Goæ in his terra Iaponia, cuius de terræ & cultorù in-
 ...dione gentis ritibusque, tametsi non pauca dudum à no-
 ...agricolis alibi tradita sunt; tamen hic etiam exponi quæ
 ...o demum aut ex eo tempore allata, aut etiam liquidius
 ...am dicitur comperta, locus haud dubiè postulat. Quem igi-
 ...icæ appellatur vulgo Iaponem vocant, eæ præcipuæ tres insu-
 ...llata sunt, circumfusis alijs minoribus intersuo eu-
 ...it: cetero disiunctæ. Prima & maxima, in satrapias aut
 ...atulanæ tria & quinquaginta diuiditur: eius caput
 ...ea fuit vrbs Meacum; inde insula tota denominatur.
 ...tiam, alteram Ximum appellant, hæc satrapijs regni sive
 ...eritæque confectur nouem, nobilissimas habet vrbes, Vosu-
 ...que & Funaium regni Bungenfis. Tertia dicitur
 ...fuit Xicocum: satrapias aut regna continet non plus
 ...alem quatuor; insignis maximè Tosa vrbe regni cogno-
 ...bi que vnâ, ita Iaponis vel regna, vel satrapie (sunt e-
 ...niam complures in quas vocabulum regni minimè
 ...monenit) in vniuersum numeratur sexaginta sex.
 ...onem Iaponis longitudo ferme in ducentas, vti fe-
 ...tani & leucas excurrit, huic nequaquam respondet
 M m 5 laci-

latitudo: decem tantum alicubi patet; sum pes ea
 triginta non amplius. de ambitu nil dum vel ad
 proditum est. Iacet ab Aequatore in arcum tamen,
 gesimo gradu ad trigesimum ferè octauum mirabi
 riante obuersa est nouæ Hispaniæ, centum sicut
 quaginta leucarum interuallo. A Septentrione
 Scythas vel Tartaros, & alios ignotæ feruntur
 pulos, ab Occidente adspicit Sinas, varia
 torum flexu excursiue distantia: siquidem
 be Liampo, qui Sinarum regnis in ortum
 mes; ad Iaponis insulam Gotum, quæ præ
 nauigantibus occurrit, leucas numerant
 ta: ab Amacano autem, occiduo Sinarum
 rio, vbi Lusitani ferè negotiantur, ad
 Gotum, leucarum ducentarum nonaginta
 traiecius est. A meridie, vasto mari inter
 exploratas habet terras, è quibus casu
 lim quosdam in Iaponem delatos fama est
 inde soluisse. Tellus, maxima ex parte,
 frigida, neque admodum ferax. Septembri
 oryzam (is cibus est communis omnium)
 etiam locis Maio triticum metunt: neque
 nes more nostro, sed genus quoddam
 lenta conficiunt. Salubris coeli temper
 bonæ: calidas etiam alicubi, medicos in
 care cognitum est. Editi præruptique mont
 alij passim, tum duo præcipua nobilitate
 quorum alter, incerta appellationis, al
 mas euomit, inque eius cacumine, certis
 bus, postquam voti causa diu se macer
 splendida circumfusis nube se se cacoda
 stendit; alter Figenoïama nomine, leucari
 ascensu trans nubes attollitur. E terra
 incolæ varia effodiunt metalla: & longinquæ

Arbores vel ad amānitatē,
vel ad fructum serūt haud abfimiles nostris. vnius
tamen, quæ palmam imitatur, ignoto nomine, ad-
mirabili prorsus ingenium. siquidem (vti perhi-
entem) humorem quemlibet reformidat: si fortè ma-
duerit, contrahit illicò sese, ac veluti pestifero cō-
tactu marcescit. remedio est, auullam radicibus, in
sole siccare; & in vacuū scrobem scoriam ferri cō-
iutam, vel sumentem arenam infundere: ibi, post-
oreum qua aruerit, rursus depacta reuifescit, ac pristinū
orem decorēq; recipit. rami quoque decidui
seu defraeti, si elauo ad truncum affigantur, ve-
nariū insiti coalescunt. Plurima verò varijs locis ex-
urgit cedrus, tantæ proceritatis, & crassitudinis,
vt inde fabri, basilicarū colūnas, & cuiuslibet quā-
uis capacis onerariæ malos efficiant. Ex animan-
tium genere, oves, porcū, gallinam, anserem, fa-
nasque alias domi haudquaquam alunt Iaponij: si-
cero gustāda sit, serina veicuntur. Campos, boum
& equorū militarium armenta: saltus atq; dume-
ta, lupi, cuniculi, apri, cerui pererrant. è volatili-
bus, phasiani, anates amnicæ, palūbes, turtures, co-
urnices, ac syluestres gallinæ cernuntur. Pisce cū
abundant incolæ, tum verò fluuiatili trutta,
seu silare, & marina tamquā alosa; huic honos plu-
rimus. Buryrūnesciunt: oliuo carent, factitio vni-
tur, è cæcis ad luttus eiectis: pineas tædas ac faces,
alicubi etiam paleas ad lumē adhibet vulgus. Pro-
cera statura, si cui contigerit, & decoro corporum
habitu gloriantur. lenta plerisq; viuacitas; firmæ
vires: in sexagesimum vsque annum militaris ætas
extenditur. Barbam alunt modicam: in capillo va-
nus est mos: vofella depilant, pueri sinciput, ple-
bij ac rustici dimidium caput, viri nobiles totū
fer-

fermè, paucis ad occipitiũ relictis capillis
attigisse quempiam, contumeliæ loco vel
ducitur. Mortalitatís incommoda, famem
æstum, algorem, vigiliã, laboresque ad
patientia tolerant. in lucem editi, vel hyemem
ma, protinus lauandi ad flumina deferuntur
vbere auulsi, venatu exercentur, & procul
ac nutrice locis habentur asperis, quod
tiant, nulla re magis infringi animos, quam
ac blanda educatione. Storeis, culcitra in
tumentibus, nitidisque, pauimenta consistunt
in ijs & somnum, subiecto ceruicibus lapide
tigillo, & cibum capiunt genibus nixi, crura
fidetes. Munditiarum apud eos haud minor
apud Sinas cura. paxillulis item ipsi duobus
edendum ita scienter vtuntur, vt neque
quicquam, nec digitorum tersu opus sit. ca
nem intrant excalceati, ne catastro mata ca
co inquinent, tenuiores, ad mare præferunt
tant herbis, oryza, pisce: diuites, ad conuiuium
nem Sinarum, ornant splendide atque
conuiuium. in singula fercula, sine linteis
pis mutatur sua cuique conuiuium mensa e
nuue, palmi ferè altitudine, binum dodon
quadro, nitidissima, lectissimisque distind
ribus. cibi consecuti, in pyramidem extru
auro conspersi, cupressinis ramulis ad gratiam
minentibus. nonnunquam etiam, rostro
que inauratis aues integræ nobilibus patiantur
runtur. Hospitem & conuiuiam hilare ac
accipiunt. conuiuandi ac propinandi ma
bent leges cum ritibus exquisitis: hæc cu
ligenter obseruant. Vsum vitis ignorant
primunt vinum: sed ipsi quoque ante omnia

etantur haustibus aquæ pæne feruentis, insperso
 quem supra diximus puluere Chia. circa eam po-
 sitionem diligentissimi sunt; ac principes interdum
 viri suis ipsi manibus eidem temperandæ, ac mis-
 cendæ, amicorum honoris causa dant operam: cer-
 tasque habent ædium partes, huic ministerio dica-
 tas: in ijs oculus assidue stat, cortina è ferro liqua-
 to superimposita. inde, venientibus & abeuntibus
 amicis pocula porrigunt: hospitibus verò, in di-
 gressu, contempladam etiam offerunt gazam, quæ
 apud eos maximi fit. ea ferme sunt illius quam di-
 ti potioris instrumenta, focus & olla cum tripode,
 infundibulum, figlini calices, cochlearia, &
 cæcula, tum herbæ ipsi, tum pulueri qui ex ea con-
 ficitur, ad seruandò. Hæc, utique certi generis, quod
 non nisi peritus eiusmodi rerum inspector intelli-
 gat, haud inferiore apud Iaponios habentur loco
 (quandoquidem hæc opinione gentium constant)
 quam apud Europæos anuli gemmati, & baccata
 penilia. Mira etiam dignitas, omni ornatu remo-
 to, nudis gladiatorum laminis certorum opificum.
 prioris, uti nonnullæ aureorum quinque circiter
 millibus æstimantur. Magnus insuper honos papy-
 riplagulis quibusdam lauoris eximij, in quibus,
 pro monochromate singulæ tantum aues, arbo-
 rescæ, nobilium artificum penicillo pictæ retinēt
 culos. Hæc igitur, ut dixi, Iaponij, dynastæ præ-
 ferunt, & auidè sibi comparant, & alijs ambitiosè
 proponunt. Ligneis plerique ob crebros terræmo-
 tus, quidam tamen ab imo lapideis vtuntur ædi-
 ficis, elegantia atque arte visendis. magnifica item
 struunt templa, & sacerdotum vtriusque sexus
 templa & sumptuosa cœnobita: quamquam ingen-
 torum numerum, hæc scribentibus nobis, præ-
 pol-

pollens tyrannus Nubunanga, nō tam Ch
 rei studio, quā exsecrabili quodam omni
 ligionum ac superstitionum odio, nuper
 nuntiabatur. Sermo Iaponiorum vnus &
 nis est omnium; sed ita varius idem &
 vti plures haud immeritō videantur esse.
 vniuscuiusque notionis ac rei, multa
 sunt, quorum alia contemptus, alia honor
 alia apud principes, alia apud plebem; alia
 viri, alia foeminae vsurpant. ad hęc, aliter
 tur ac scribunt; & in ipsa scriptione, aliter
 las, aliter volumina librosque conficiunt.
 autem plurimos, tum soluta oratione, tum
 tissimo versu conscriptos, porrō notis
 iusmodi; quarum singulae, singulae, vel
 res dictiones, Aegyptio ac Sinenfi more
 ant. ad summam, a nostris haud imperiti
 aestimatoribus, Iaponica lingua, Latina,
 re ipso, vel vbertate praefertur. Itaque
 cendum, & magni laboris, & longi temp
 get. Armis verō apprimē dedita gens est.
 praeter ferream fistulam, arcumque & sagi
 dius incuruus, & pugio (queis ab duode
 tis anno se se praecingunt) tam egregia
 temperatura, vti ferrum nostrum acie
 dum illaesa diffindat. accedit pilum auro
 ue bracteatum, falce praefixum: nanguit
 pellant. hastis item egregiē vtuntur, qua
 & leuitate, & longitudine superant. A
 infantia ad iuuentutem sumunt varios,
 caeremonijs, & solemni apparatu. Cere
 adulti iam iunt, talarem gestant versico
 nicam. hanc domi demittunt; prodeunt
 caligas infundunt, ad inum aequaliter

que circa renes leui subligant nodo. Tunica am-
iculum superinduunt breuiorem (qui monem vo-
cant) manicis non vltra cubitos eminetibus. haf-
te velles per ætatem gerunt simplices, ac subti-
lissimo textu: per hyemem scilicet densiores ac du-
plices, inserto item serico tomento; easque, ne in-
commodè tumeant, per quàm artificiosè per-
pungunt. Calceis crepidisue sine obstragulo, san-
daliorum instar, vtuntur, corneo ad extremum
extante hemicyclo, quem firmitatis causa, pri-
mum inter & secundum inserunt digitos. Fla-
bella gerunt, tum ad velandam faciem, tum ad au-
ram colligendam, auro sericoque intertexta. sub
ymbella ferunt proceres, alioquin aperto capite,
in sole pariter ac pluuia vterque sexus incedit.
coloribus festum habent nigrum atque punice-
um: albus in lucu est. Ac plurimis quoque alijs in-
tebus, credi vix potest, quantopere à nostro, vi-
tus eorum & cultus abhorreat. In olfactu, suffi-
tus nostros minimè ferunt; alia ipsi quædam odo-
ramenta succendunt. In gustu, nostras illi epulas,
nos vicissim illorum condimenta aspernamur. A-
quam nos gelidam, illi calefactam ætate pariter
& hyeme potant. In auditu, symphoniam eorum,
nostræ aures omnino refugiunt. Nobis, dentium,
in candore; illis, quod mirè, in ipsa nigritie
decor est. itaque atro quodam eos pigmento iden-
tè inficiunt. sceminas in publico viri & cognati
precedunt, famuli subsequuntur. equum nos ab
dextra, illi ab dextra, conicendunt. Inter salutan-
dam, nos caput illi, per leui crepidarum vel san-
daliorum excussu, pedes aperiunt. aduenienti a-
ntico nos adfurgimus, illi subsidunt. nobis gëmæ,
aut ferrea vel hætilia vasa in honore sunt. Iam,
ia

in curationibus, nos dulcia & bene cocta, & acria, & cruda aegrotis apponunt nos, & altilia; illi pisces atque conchylija, nos ferme olidis & amaris. illi perquam bus & odoratis vtuntur, nos crebro illi nunquam eliciunt. Atque alijs item bus ita multa obseruant eiusmodi; vt tis (neque enim id probe dum exploratibus certe orbi nostro plane opposit esse. Neque vero, cur ita faciant, probatrunque rationem afferre non possunt, re quam attolli, maioris venerationis cuiuslibet vsus vasa, quam nullius pillos, quant auis mercede, sapientius comprimunt fibras, irritari tussim, & restingui natiuos ignes: feruida foveam; laxari meatus, coque facilius agro, quas appetat natura potiones, non parci oportere defendunt. & alioqui illis Europaei, quam Europaeis illi si quando per munditiarum aut elegantionem, vt fit, cauillis agatur; par gire referunt. Sed cum in eiusmodi tamen in constituendis hominum nibuue, haud ab simile nostro discrimen nem sequuntur. ordines ij, quinque mus, eorum qui cum imperio sunt, tiantur: hosce communi cunctos appellat, quamquam inter ipsos existant dignitatis gradus, vt Ducum, Marchionum, & Comitum, tam auro pecuniaue: quam caeteris

bellis abundant. quippe ad regnum euecti, militi-
 bus amicisque agros (iure fundi sibi retento, ac
 nullo imposto vectigali) diuidunt ea lege fru-
 erant, ut & in pace, descriptis ordine ministerijs
 Regi; & in bello, suis ipsi cibarijs ac re-
 sumptibus militiam obeant. sic fit, uti dynastæ,
 in magna inopia, tamen &
 multitudinē bellatorum, & aulae frequentia exte-
 riorumque apparatu, vim imperij, ac speciem regie ma-
 gnitatis obtineant. Illud verò præclarum, quod a-
 nimo excelsio, non morte demum aut vltima ne-
 cessitate cogente excedunt gubernaculo, sed v-
 rgeret per senium, certis ad victum cultum-
 sibi prædij reseruat, filium aut si quem alium
 successorem designarunt, artibus regnandi ac præ-
 ceptis imbutum; plerunque ipsimet in solio collo-
 cant; ac iuuenilem eius ætatem ex inde pruden-
 tiam rerum vñ, consilijs iuuant: quod ipsum apud
 Carolum Quinto Casare, quò latius ac feli-
 citius imperabat, eò maiore moderationis ac sa-
 pientie laude factum animaduertimus. Altera
 nobiliorum classis, eorum est qui nefaria gentis
 sacra, capite ac mento prorsus ab-
 inter quotidiana & occulta sagitta & su-
 ac sobria professi vi-
 conciliandæ
 in omne argumentum sanctimo-
 nobilium ac
 in o-
 carmina suo more decantant; & di-
 concionibus
 Variæ ac
 nec detent
 equitum speciem
 Nu (Chri-

(Christianos quippe ritus hac etiam ex parte prof-
 lus effringit demon) bellicas vna cum alijs, ade-
 res tractent: sed comuni omnes appellatur, pro sua
 zij vocitantur, honesto loco nati plerique, & angustis
 proceres, multitudine liberorum, & angustis
 familiaris urgente, ex ijs aliquos ad Botanicam
 instituta ac familias aggregant. Multa in ijs
 riji habent locis gymnasia, quas Academiae illam
 mus, copiosis instructa vectigalibus; atque ijs
 res precipuum, ante hanc hominum atque
 to Iapone obtinebant honoris ac dignitatis
 cum: sed post illatas in ea loca faces
 fraudesque vulgo nudari & coargui ceperunt
 tum videlicet vniuerso generi de auctoritate loqu-
 que existimatione decessit. Tertius ordo, ius ab
 ac reliquæ nobilitatis esse quibus, in cultu sunt v-
 plurimi, ac simul in militaris gloriæ studio cre-
 nescunt; nec pauci, artibus ijs quas ipsi hinc quid
 existimant, atque inter cetera pangendum factis
 bus delectantur. Sequuntur insitiores, ac ijs
 & variarum opifices rerum, egregia ferme, atque
 Multas armorum habent fabricas; atque ijs
 typis ad impressionem vtuntur. Postremum
 colarum locus, & eorum qui propter in-
 ditiorum famulatu ac ministerio victitant digni-
 rum longe maior quam apud nos multum iurgian-
 setur. In vniuersum, acuta, sagax, ac bene
 informata gens est: iudicio, docilitate, & don-
 non Eois modò, sed etiam Hesperijs magis grauit-
 antecellit: quæ res in rusticis ac pueris li-
 bitur, illi, yrbanos pene mores, vegetum, & ve-
 um, ac minimè agrestem indolem præferunt, & ve-
 celerius multò quam Europæi nostri, litteras, & con-
 litteras, & artes arripiunt. Paupertas

... probro est nulli: vix etiam in multis agnosci-
... adeo accuratè familiarem dispensant rem, &
... sua tenuitate còcinni ac nitètes incedunt. Ma-
... furta, impiam temere iurandi consuetu-
... a lex genus omne auersantur. Famæ gloriæ-
... dignitatis verò supra quàm credi-
... què summi atque infimi sunt.
... nullam non modò contumeliæ speciem, sed ne-
... paulo asperius ferunt. ergo reue-
... inter se, præcipuè nobiles, certantque offi-
... & honore verborum, quin, ipsi rerum vilissi-
... artifices, quiq; se in diem locant, co-
... appellandi, si eorum vti velis industria. nã
... irritantur, ac spreto lucello, captum o-
... abijciunt. Constantiam ac decorum ita custo-
... vulgo, vt vel ab imminere ruina, sensim ac si-
... recedat. cauentq; diligenter,
... aut timidum, vel in diebus vel
... apparet, atque ob id ipsum, animi pertur-
... imperus, in speciem cohi-
... iræ præsertim notas omnes obruere,
... in contrarium flectere didicerunt. tum
... & gradus lentior, & frons hilarior est. in-
... linguæ, maximo animo mini-
... dignam putant. ac proinde, vociferationes
... neque inter populares in publico, ne-
... inter maritum vxoremq; , parentes
... herum ac famulos audiuntur. Sed a-
... quod agendum est, agitur. si quid
... internuntij commeant: quin et-
... noxi orû poenas, conuitia remouè-
... pronocationes autè ac
... admodù rare. ferocia
... in tempora belli reseruant. Jam verò

(quæ haud postrema amicitie lex est) in congressibus, domestica incommoda, negotia, arumnas, amicis haud temere impendunt. tristitiam & curas egregie condunt: nec adnam pacem & iucunditatem, ineptis que manijs, & superuacaneo mœrore sollicitant. interrogati, rem totam vel renidetes eleuante, & certe modica significatione perstringunt. que asperis atque aduersis in rebus, planeabilem animi æquitatem ostendunt, ac veludu perstant, & quicquid euenit, sine gemitibus: credo, ipsa varietate casuum edocent. constantia rerum humanarum, quæ in ijs regibus vel maxime viget, infimæ sortis hominibus celsitudinem euehi repete, alios fastigio ad ima præcipitari, pæne quoties est. hac illi vicissitudine scilicet eruditi, que sic optant, vt interim difficillima Firmus autem est animus ad que diu mediæ præparatus accedit. Neque prouecta in laudes: in puerorum consuetudine, atque in ipsis lûsibus & remissione animorû, tempera maturitas, & moderatio quædam elucet. in iaponiorum bona: quæ tamen eadem in malorum cumulo compensari nil ambigunt, in Dei cultu, quod potissimum munus est; & in finibus bonorum ac malorum cum cæteris quæ Christum ignorant miserandum in modum errant. Magister enim ac sapientiæ vtuntur ijs, quos dixi, hi, vario alioquin dogmate mendacis, quænes tamen (quod facili negotio deprehendenda pariter Dei prouidentia, & immortalitate consentiunt. Inter docenda

est, quod impietate hanc pauci palam & pro-
da, neque cunctis hominibus; alij non nisi nobilibus
e imperat dynastis ex arcano tradunt: vulgus ac multitu-
t: neque tantari metu in officio continendam affir-
tis quomant. Duobus hisce generib⁹ interiecti scelere &
itane metia lunt, qui veteres quosda impostores, Ami-
s eleuati, & Xaca suppliciter adorandos inculcāt plebi,
ingunt verbisq; conceptis deprecando s identidem, neq;
plane da per hzitationem angorē, sed animo planē se-
at veluro, certa q; si tantum hi rite inuocantur, salutis
gemitu terentz fiducia; quippe quorū vtriusq; dum in ter-
edoctis agerent, tāta durities & asperitas vitę fuerit ad
in ijsre generis humani luenda peccata, vti vltra sollicitū
s homie esse de superum pace veniaque; aut hoc nomine
alios corpus diuexare quemquā, vel quoquomodo pæ-
quotia nas delictorum ab semet exigere, non modò stul-
diti, lum & supernacaneum, sed in ipsos beate vitę pa-
illuma rentes conuuliosum ac nefarium sit. hoc Bon-
re mediū multi & priuatim & publicē suadere non desi-
ze solūnant, nequitia Lutherianę persimili: vt vnum v-
ne, arce truique auctorem faciliē agnoscas. Porro, quos di-
ū, sem Amidam, & Xacam, & si qua sunt alia primę
lu ce hore numina, a quibus futurę vitę bona expetan-
adem, tur, patrio cognomine Fotoques vocant. alios
i ambobz dein habent veluti minorum gentium Deos, bonę
mum valerudinis, liberorum, pecunię, & eorum quę ad
male corpus attinent, largitores: hosce Camis appel-
ant gant, Reges olim ipsos, Regumūe filios, aut inuen-
ci; que to quopiam, insigniūe alio facinore, falsa diuini-
oy ehen tatis gloriam consequutos. horum de vita rebus-
& am que gestis, vti de Ioue, Saturno, Libero, cęterisque
ocentandz, & turpia fabulantur. Inde Iaponij paula-
extinctis quę Deus indiderat, veritatis igni-
culiss

culis; conscientiz magisterium exuunt, effugiuntque
 pudicitiz claustris, in choreas, ludos, conuersiones,
 ac venerem intemperater effusi, cœcibus, vel
 cœcis ducibus viatores ad sempiternum precipue
 tum præcipiti celeritate festinant. ijdem, præratio-
 sam retinendæ grauitatis atque constantiæ
 animorum sentia motusque a primis annis in-
 gere ac celare adfuescunt, facili deflexu, spe, hau-
 tia ad astutiam, calliditatem, perfidiamque ut ca-
 nerant, inde prauum simulandi studium, & ne tru-
 di certamen, vti quemque pessime oderunt, multo
 miliarissimis oculis intuentur: bona fides, comp-
 ta simplicitas, & candor illuditur. Accurrit hic
 tia morum, & immanitas dira, leuissimi orbem
 sis, & quidem nec opinantes & auersos in te bea-
 homines, vnoque aut altero acuti ac ponunt idē
 cinacis ictu conficiunt; dein, composito acie
 vultu, quasi facinus ad se nulla ratione per-
 ferrum vaginæ reddunt, insuper, nacti circū
 nem ex tuto, gladij acumen in capite hauriunt
 infantis cuiuspiam interdum experiri prozine
 tant. In bello, captis per vim oppidis, ac
 certum exitium; cuncta ferro flammisque
 tur: non ætati, non sexui parcitur, in præ-
 si palates effugiāt, nullo discrimine ciues
 ne sint, spoliōrū causa plerunq; ab ægre
 primuntur, aliena, vt diximus, furto sub-
 dignantur, cædibus rapinisque grassari
 terra latronibus, mare piratis vehemen-
 stum, prægnantes foemina, partum haud
 dicamentis abigunt, idque Bonzijs aucto-
 magistris; vel etiam editos in lucem infan-
 di tædio, inopiaue, crudeliter iniecto
 pede, egentibus ægrotis, aut peregrinis

unta diuersoria nulla. sub dio pernoctant, mi-
 los, comitumque trahentes animam, deserti ab homini-
 fusi, comitumque, vel ipsa die sanantur, vel extincti morbo, ab-
 erunt in sterquilinum. Eo maiore cum appro-
 idem, patione Iaponij Christianam caritatem erga desti-
 nitantur & calamitosos, itemque sepulturae ac func-
 is annuam inuitura mirantur. Sontibus, quolibet nomi-
 lexu, aut, haud leuora quam exsiliij, aut proscriptionis,
 iamque aut capitis supplicia constituta sunt. gladio fer-
 dum, aut trucidantur improvidi. nam aliqui se haud
 derunt. multos cadere patiuntur. quibusdam tamen locis
 a fides. comprehensos latrones, certoque ad ignominiam
 Accidit huiusmodi genere per ciuium ora transfuectos, extra
 issumit urbem cruci, ab ignaris quata signo illi veneratio
 rlos inuolubatur, asingimos est. In seditiosos etiam, qui
 e ponuntur idē potentes ac principes viri sunt, ex antecon-
 osto aucto interdū animaduerti solet in hunc fere mo-
 one peritum. Aedes noxij, Rex, vbi visum est, milite arma
 nati circundat, eidemque facit liberum aut pugnae aut
 pite huiusmodi arbitrium. Si pugnam optarit, commisso
 erit ne protinus certamine, cum familia plane tota dele-
 dis, ac perpetua in omnem posteritatem notatur
 misque infamia. si volūtariam elegerit necem, vitro sibi
 n praeterea et ventrem alta plaga in obliquum, nonnulli et-
 e eiusdem animoiores duplici in decussim incidunt. v-
 zge huiusmodi effluere intestina capere, parato in idipsum fa-
 o tubumulo ceruices amputandas praebent; & ex amicis
 sari capiti illatis pariter sibi manibus, supra mortu-
 nem corruere sibi gloriosum putant. Atque idē faci-
 as, in alijs quoque periculis, praesertim vbi agitur
 estimatio & fama, valde vltimū est, & obductis
 a caligine meritis honestissimū ducitur. quin,
 si interdum pueri vel à parentibus exacerbati
 nemque tuis, vel grauiore aliqua indignatione cō-

cepta, genus id lecti palam sibi met ipsi conuincunt
 Forensis res, nulla propemodum; non iuris, non
 formulæ; non responsa prudentum; non uerba
 nia; non carcer: non iudicum testiumue reuocatio
 non citatio reorum, aut causæ dicendæ potendi
 ius totum in armis, aut principum placiditatem
 rum in proceres ducesque; ducum in ciuibus ip
 um in suam cuique familiam formidabile ueracit
 riter ac necis arbitrium: neque ab infernalissim
 acta pro potestate, à superioribus in cognitis Me
 reuocari, aut rescindi consueuere, ipsi autem
 naxæ Regesque, quamquam ab externo aciebat
 rio milite plane imparati, atque ob id ipse ob
 digenis vehementer obnoxij; tamen barbarius i
 dam fastu, uti de Sina retulimus, adorari et emp
 se volunt: stipati armatorum caterua, diffidit
 ditus, delicatas præbent aures: adducto
 tu, nutibus ferme uel scriptis agunt: sermo
 uatè consociant: nil opis habent in popul
 tate repositum: regit omnia metus: huic
 est odium: inde crebræ, & occultæ con
 ones ac seditiones erumpunt; excusso
 re, sceptrum ad alios aliosque, in lum
 rum omnium perturbatione transfertur
 imperia, & principum longa serie deducit
 nes oppidò pauca reperias. Sanè Japoni
 ne nomen vni quondam parebat Impera
 titulus Vo, seu Dairi: quoad is diuturna pa
 licias atque socordiam resolutus; præfida
 trapis, ac præcipue Cubis (sic enim duo
 vocabantur, quorum alter deinde extinguit
 contemptui caput esse. Viri ergo militares
 aliquandiu perpelli, mox indignati domi
 dem abrupere franos, & suam inuasere

si concilio provinciam ita, momento vniras illa, & maximi
 n iuris contextus imperij, multas in partes ac veluti frag
 non vamenta dililije; ius tantum Daiiri mansit in hunc
 muerique diem, honorum vocabula proceribus diui
 ende pendi, quz pro graduum varietate mutantur iden
 placidam, certis que characteribus designantur. inde
 in cunctis spernendas cogit pecunias: alioqui pene pre
 dabile rariam obtinet dignitatem. Summus verò & po
 inferius simus Iaponiorum omnium habetur ille, qui
 cognatus Meacu, & Meaco finitima nobilissima regna
 phi aut quem tractum communi nomine Tensam appel
 no ac nant Jarmis atque arcibus occuparit. Ea loca nu
 o idipser obtinebat Nubunanga, quem dixi, tyrannus.
 barbarius in solima coniuatis ante hoc bienniu in
 orari contempti, libenseiusdè aut pulsus aut occisis, per
 a, diffidionem ac vim præcipuus è ducù numero Faxi
 lucto successit. Hactenus de moribus institutisque Ia
 ser moiorum, quod adhuc in tanta locorù longinqui
 populæ cognosci potuit. Caterum aditè primùm eius
 quic ad hunc titulù, deculve, & alij quidem Lusitani ad se
 ex comant: sed ego Antonio Galuano crediderim, in
 llo quò de inuentoribus orbis noui conscrip
 in sume, aperte narranti, Antonium Motam, Franciscu
 eretur, & Antonium Pexotù, cum ex vrbe Sio
 e ductas Doira peterent Sinas, pertinaci vento ad insu
 as Iaponiorum abreptos anno seculi huius qua
 ragesimo secundo, cum Sosa (vti dicebamus) Indi
 am provinciam regendâ accepisset. Is, eo perfun
 tur minere, Ioanni Caltrio successorì gubernacu
 tradidit, qui felicissima vsus nauigatione, præ
 militum supplementa, egregios tres viros è So
 erate IESV ad Xauerij labores adiuuandos ad
 erar: Hispanum vnum, Ioannè Beiram è Ponte
 are (id oppidi nomè, orq Callaica) Italos duos,

Nicolaum Lancilotum Vrbinatem, & Anagninensem
 Criminalem Parmensem, qui deinde, ut et cum
 bimus, præclaro martyrio coronatus est. In ultimo
 mitibus Goam delatus Prætor, forensi præstilla, ex
 posita re, nouisque magistratibus & scribis, du
 ra susceptis, in reuocandâ exinde augendam
 sem, & reuocandam omni studio militari, ethico
 plinam incubuit. Circa idem tempus, Meliores
 Aerius, Goam vinctus defertur. Solio deus illa ope
 nulla ipsius culpa; ferroq; & criminibus oneratus, per
 Iordanus Ternatensis præfectus cum armato milite
 dibus ad Prætores Indiæ miserat. Aduentum
 Castrius, detractis catenis, regio apparatus præ
 & in separato hospicio liberaliter habitum urbis
 probè cognita, de consilij sententia clementer
 soluit: ornatum inde laudibus & honesto
 tu, in regnum, haud sine tacita Iordani suggestio
 ne restituit. Hoc itè Prætores feliciter ad
 ta Christiana res est. Michael Vaseus, de
 pra commemorauimus, eximia virtute
 deq; Ecclesia Christi optimè meritus,
 cum Francisco Xauerio communicatis,
 tum Castrii nauigauit in Lusitaniam; Indi
 tia demonstrauit Regi, vt ea tollerentur,
 curauit; ab eodem Rege, anno sequenti
 » Castrium Prætorè eiusmodi retulit: Ioanni
 » Ioanni Castrio Indiæ Prætori, amico S. Q.
 » ignoras, idololatria tam graue piaculum
 » in meis regnis vllò pacto ferenda non sit
 » est autem ad nos, in Goanis finibus, tum
 » tum priuatim coli sacella idolorum. præ
 » dos, ritusq; ethnicos celebrari palam. &
 » de, tibi etiam atque etiam mando ac plac
 » idola omnia per idoneos ministros

& Amara, & vndique sublata comminuas, comburasque,
 le, vii. & cum granibus edicas minis, ne cui prorsus vllū
 is est. Nisi modi simulacrum aut signum ex are, ligno, ar
 nisi pignora gypso, aliove metallo, materia, massa, funde
 e scribere, ducere, sculpere, fingere, exprimere, figurare:
 gendam ar aliunde importarum habere. seu sacra ludolve
 litare amico more facere, aut Brachmanas conciona
 is, Molares magistrove, terribilimos Christi aduersarios,
 o deum illa ope iuuare, vel recto recipere liceat. Qui sec
 bus omnia, poenis in edicto propositis nulla remissione
 a amant licetator. Et quia gentes ad legitimum vnius Dei
 Aduentum, non modo spe futurae beatitudinis, sed et
 paratum presentibus interdū premijs inuitandæ sunt;
 habita bis enixæ, vii. redempturæ vestigalium, cura
 elemosines publicæ, & alia munera quætuosa, in homi
 neltos et hincos ad hanc diem conferri solita, in ip
 ani singulos Christi neophytos primo quoque tēporē trās
 er admittere. Ad classes meas deducendas audio pro
 us, de quibus cogi vulgus Indorū. Placet excipi Chri
 ture laicos, quod si necessitas, eorum quoque operas
 ritus, & quædam exegerit; videbis omnino posthac, vti
 acis, iudicia illis merces ac iusta soluatur. Atque
 Indorū toto de genere Michaelis Vasæi sententiā ex
 mtur, quæ nos virum & publicæ rei bene peri
 nei licetatorum, & Christianæ religionis apprimè studiosum
 e: Ioannem aduertimus. Ad hæc, certis auctoibus mag
 o S. Q. mihi meo dolore compertū est; ab Lusitanis ho
 ulum e villi pretio coepta mancipia, q̄ apud Chri
 on fit. tanos dominos perfacili negotio ad baptismum
 um aduci possint; Mahometanis ac barbaris merca
 i. prezibus, ad non dubium animorum interitum,
 lam. Meioris questus causā venundari. Id piacu
 ic planum ne admittatur in posterum, neu seruitia vlli
 ros in Christiano emptori aut licitatori addicatur,

ITEM

„ item graui cauebis edicto. Foeneratorum herede: &
 „ quam certo capite Goanarū legum ali dicitur licet
 „ fac imperio atq; auctoritate coërceas: id est imple
 „ è legum serie quamprimū expungas. In quos et
 „ Bazaino templum Diuo Iosepho extrum amou
 „ neumq; stipendium alendo Vicario, & beata
 „ rijs aliquot, de meo adsignator. Annua portu mite
 „ pardam millia, in impuras Mahometano Mio
 „ nefarium cultum, ab eius sectatoribus imple ita
 „ te hac solita; euangelij præconibus, & conuictis to
 „ nis adiutoribus in posterum numerantur. Quos feru
 „ Cialensi, neophytis à Michaelè Vasco in hunc tum
 „ si qui præterea ad Christum accesserint: ut etia
 „ ctigalibus trecenti quotannis oryza modendi a
 „ tistite diuiduntor. Pódera, pretia, pacifione eu
 „ cum Thomæis Christianis initas, qui in Cane ad
 „ si ditioe diuendūt piper, à nostris mercatoribus m
 „ labefactari violariq; cognouimus: nec nos a sa ce
 „ hi corollaria, quæ ad pretium addi ex patu culle
 „ uento consueuerant: idq; magno cum eorū uigent
 „ no pariter & offensione, quibus multas o
 „ præcipuè consultum oportuerat. Ac pro
 „ bis quam diligentissimè, ut in hisce com
 „ Thomæi prorsus incolomes indemnesq; p
 „ eosq; cæteris etiam in rebus, uti Christiani
 „ cios æquum est, liberaliter comiterq; tra
 „ ges etiam cum ipso Cocini Rege, uti ritu
 „ ethnicos ab ipsius auguribus in piperis
 „ ne adhiberi solitos (quandoquidè nihil
 „ res interest) è nostro commercio tolli pe
 „ Ab eodem Rege aiūt Indos ex eius ditioe
 „ lictis idolis Christiana suscipiunt sacra, &
 „ omnibus illicò spoliari. Ab eiusmodi im
 „ & tu omnibus necuis amicum Regem nunc

torum: & nos ipsi quoque in eandem sententiam ad
 ali dicitur litteras dabimus. Socotoranā causam diligen
 eas: id est, tu mihi, coram & per litteras commenda
 as. In eos ego populos, è miserrima seruitute ereptos
 xstrum modū cupio; sed cum eo, ne Turca, cuius in im
 o, & hecno sunt, acius irriteretur; classēq; in isthac ma
 nua pōt mittere paulatim adsuēscat. Hoc totum, adhi
 meto Michaelē Vasco, tu pro tua prudentia rerum
 bus impē istarum vlu; videbis cuiusmodi sit. Piscarij lit
 s; & coeas incolas, cum alijs iniurijs affici à meis duci
 rantor. us ferunt: tum verò cogi ad ea quæ piscantur, sibi
 seo inntum; iniqua conditione vendenda. Cauebis igi
 erint; ar etiam atq; etiam, ne populis ijs liberum ven
 e modēdi arbitriū adimatur: ducesq; mei in commer
 oactioe eiusmodi ne quid sibi proprium arrogent. at
 qui in Cae ad ceteram quoq; tollendam vexationem, vi
 s mercēbis nuntia litora sat custodiri, meaq; uectiga
 nec noe sae comode exigi sine classibus possint. quæ res
 ex puacilitatem habuerit; non est cur illuc in posterū
 am eoaigent. Preterea, cum magistro Francisco Xaue
 ultas oio consultabis atque dispicies, vtrum ad eius Ho
 c promeicis incrementum expediat, salve sit; piscādi po
 ce comatenu parere duntaxat ijs, qui Christum induc
 nes; pte ceteros, quoad sapiant, eo quæstu & commo
 ar istiao prohiberi. Qui ex ethnicis ad Christum se fe
 q; traeruerunt, eos audio tanquam sceleratos & sa
 ei rituo, a parentibus, cognatis, amicisq; refo ciji,
 eris vnis cuerti, ac summa protinus in solitudine
 nihil que egellate versari. Horum tu inopia subleuan
 li pecommunicata cum Vasco re, annuam è meis re
 ditione bus pecuniz summam decem nes, distribuēdam
 sacra, ter dote, qui eiusmodi neophytorū institutio
 di immoz fuerit, e Ceilano insula, regins, vti fertur, a
 em nitecentulus, impias, auunculine an parentis ref
 fugiens

fugiens manus, Goam baptismi gratia se contecti
 Huius in persona quando ad aliorum conuulsum au
 nem haud leue momentum est, dabis opus quidem
 doctrina quidē ac moribus, in Diui Pauli am & c
 cum alumnis cæteris imbuatur; quod verū religio
 tum cultumq; attinet, lauro separatim bene
 impensa mea copiosè ac liberaliter habere. Id
 nificauit is ipse mihi per litteras, ad Celsas gen
 num, sibi ius actionemq; competere: videtur tu
 nam hoc sit: totamq; rem probè explorare pedi
 nitam ad me per scribes. Quod autem tyrannissim
 suos populares, qui Euangelio crediderunt, patris ig
 deliter sauij; seras quidem illas, veruntanum ve
 bitas tanto sceleri pœnas ab eo per te conuulac
 mum exigi volo: & grauem audaciæ mercedem cas
 tui; quò intelligāt omnes, nihil esse mihi in
 us, quam vt omni ex parte integri incolam
 uentur, qui à dæmonum castris ad Christi
 na transferini. Ab ethnicis artificibus, Ch
 mini, Virginis Matris, & sanctorum imagi
 gi, atque adeo circumferri venales; minime
 rum est nomini Christiano. Tu ergo, cum
 ptionis ac virgarum minis edices, ne cui
 tabulas eiusmodi pingere, aut vedere qu
 do in posterum liceat. Parœciale Cocin
 itemq; Colani, dudum inchoata, pariet
 bus putrefacienda, turpissimum est. Vtrū
 architectis ac fabris adhibitis, quamprimum
 dum ac perficiendum curabis. Placet etiam
 co Noroa templum Diuo Thomæ Aposto
 Calapore cæptam sanctæ Crucis ædem
 itemq; in Ciorano insula templum
 præterea, locis idoneis auditoria & schol
 tui, ad quæ statis diebus nõ Christiana m

tia se catechismi causas, verum etiam ethnici ad Euange-
 um conueniendum vel inuiti conueniant. Quando-
 ois opus eundem in ista mea ditione mihi primùm omni-
 Pauli & maximum est obsequium Dei, & Christiane
 od veni religionis amplificatio; cupio vehementer è Salse-
 atim hanc quoque & Bardesij finibus, quibus mihi nu-
 haberet Idalean cessit: idolorum cultum, ac profa-
 d. Celsas gentium superstitiones prorsus euelli. Id quò
 re: videtur tamultum ac vim, hoc præsertim initio fiat;
 xpiorum: expedit, rationibus ac disputationibus quàm le-
 in tyranisime populos edoceri, quanto in errore, ac veri-
 didere: tatis ignoratione versentur: quamque vel peruer-
 erunt: tum vel impium sit cultum, vni debitum Deo, si-
 per te: culas lapidibusque ab homine tribui. Porro,
 re merce: eas pellendas tenebras, cum alios viros adhibe-
 e mihi: tis virtute & eruditione præstantes, tum verò ip-
 incolu: tu primarios gentis euocare, alloqui, monere
 Christi: on desines, atque omni ratione ad Christum alli-
 us, Chri: ere. Qui se dederint, hosce, in fidem receptos,
 n imagi: non tueris modo, sed etiam pro suo quemque cap-
 ; minimi: sovebis ornabisque. Hæc omnia scito nobis maio-
 o, cum: rum in modum esse cordi: quæ singula, re pro tua
 ne cur: dustria & probitate sedulo curaturum esse cõsi-
 lere op: mus. Almerini viij. Idus Martias. M. D. XLVI. fi-
 Cocini: stola igitur hanc, indicem regiæ pietatis ac sapi-
 ; pacen: tiz, Vaseus in India pertulit plenus optima spe-
 . Vru: terum saluaria principis mandata, itemque Præ-
 mprim: tis edicta, non quantùm par fuerat ponderis ha-
 et etia: bere, obseruata & exhausta fermè facillima quæ-
 post: re, reliqua, partim quod priuatis obstarent cõ-
 edem: siliis, haud æquo animo in vulgus accepta: par-
 plam e: nondum maturis ad agendum rebus, in aliud
 e schol: opus dilata. Eiusdem Regis decreto, ad reditus
 ana mo: antea capiebat Diui Pauli Collegiũ, aureorũ
 insu-

insuper annua bina millia Goanis è vedig
 accessere. Xaverius interim, Parauana Eccl
 stituta, Molucas (quam Domini vineam à
 discessu fradum in modum squalere didice
 raui illum apud se retinere summa ope
 bus, petere nihilominus intendit, Meliapore
 itinere primū, inde Malacam: à Malaca in
 num, & Mauricas insulas, postremò Ternate
 fertur. Omnib⁹ locis bene ac feliciter ge
 tarijs de more institutis pro copia pziem
 cos atq; custodes apposuit. Hinc ad reuile
 liquerat; operatq; in Christi larifundia
 das (quippe recentes interim ex Europa
 aduenerant) haud sine magno Molucen
 Goam renauigare est coactus. Interea
 Mauricæ terræ dynasta, in Ecclesiam Dei
 ibi neophytorum ingens numerus) odium
 pferat nominis Christiani, multos acer
 rat, quosdam occiderat, plerosque omni
 nis exuerat. Ad ea facinora puniendâ pro
 Ternate Lusitani, locum tū cetera munim
 sudibus præacutis, ac tribulis ferreis vni
 offendunt. adeò, conscius qd meruisset
 nus, oppidum ad hostes arcendos omni
 te, veruntamen irritò conatu firmarat. In
 eruantibus è vicino verticibus montium
 repente cecidit cinerum vis, uti munitione
 opertis obrutisq; liberum ac tutum Lus
 urbem accessum daret, hinc, non solum
 sed etiam miraculo insignis parca victori
 idem tempus Meliapore item insignis au
 riam accedit res. Lusitani, suburbano in
 mactatum à barbaris Apostolum Dei The
 se docuimus, nouum eidem Apostolo

ruebāt. Aperientibus fundamentū, insculpta qua
 rato lapidi, sanguineis & in speciem recentibus
 onspersa guttis apparuit Crux, lapideo item cir-
 culo inclusa; repandū in lilium desinens. insidet in
 immo columba: lata ab imo herbæ luxuriant: in
 circulo incisæ notæ cernuntur, quas propter ve-
 stitatem legi adhuc potuisse negant quidam; alij,
 forsum ad legendū adhibitos diuersarum natio-
 um Brachmanas duos præcipua eruditionis fa-
 ra, haud paruo quidem labore, veruntamen con-
 uenti ambos interpretatione respondisse ferūt,
 oras eas, plurium litterarum singulas obtinere
 im. ijs Apostoli Sancti martyrium, quale nos è
 etere traditione descripsimus, breuiter cōtineri:
 que illud nominatim (quod ipsæ testentur gut-
 x) Christi famulum, inter eius Crucis adoratio-
 nem & oscula cecidisse. Extractam ergo tabulam
 e probe purgatam, Lusitani confestim in ara gra-
 labundi constituunt: intentiore cura facellum
 soluunt. Noua inde loco frequentia, nouus ho-
 mos accessit, sed miraculo mox euidenti maiorem
 modum aucta religio. octo ante Christi Domi-
 nibus ante Apostoli natalem diebus, cū ab
 ecclesia celebratur expectatio Virginei partus,
 eam adiculam Christiani rei diuinæ causa con-
 uenerant. Mirum dictū: simulatque ab sacerdote
 ceptum Euangelium est; vniuerso inspectante po-
 pulo, Crux ea modicis primò stillis, largo dein
 udore manauit. admota hinc tersui linteola sa-
 ra, liquido cruentas ebibere maculas. Color etiā
 crucis, è candido sensim in pallidum, è pallido in
 ram cessit: grato posthæc splendore cæruleus ef-
 luit: ad extremū, sacrificio pacto, natiuus redijt.
 illicet, res tā noua & illustris, ineffabili quodam
 O o gau-

gaudio delibutis adstantium animis, alacritas, pias acclamationes, vim lacrymarum, neque verò proprium illius duntaxat die, ve, id spectaculum fuit. ex eo tempore, fidei, me annis, eadem festa luce, eodem nō modo, ficij, sed etiam Euangelij momento recurrendo intermissum est, ipso doctus euentus, quid portēdi populus putat. Ac, ne quis in tali tantaque re dubitandi foret locus, dein & facti seriem, publicis consignatam, & operis effigiem è lapide ipso diligentissimam, Cocinensis Episcopus in Europam Concilij Tridentini transmisit. Ceterum, rus ipse repertus Castrio demum obtinuit uinciam; & Euangelio adstruxit fidem, portune Pratori ad omne periculum, dimicationem pro Christi nomine, ne subeundam, animos addidit.

Libri duodecimi Finis.

